

Εκπαιδευτικός Οδηγός για Νέους Μουσικούς – Μέντορες

Training Package for Young Music Mentors

MAC

Music for Active Citizenship
A Young Music Mentors Programme

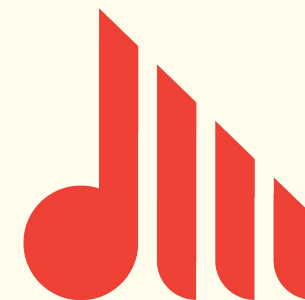

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Music for Active Citizenship: a Young Music Mentors Programme (MAC)

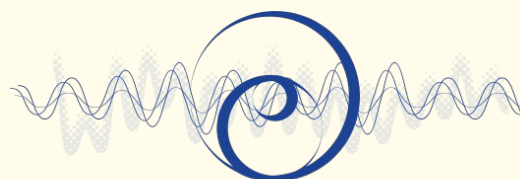
2021-1-CY02-KA210-YOU000027487

Εκπαιδευτικός Οδηγός για Νέους Μουσικούς – Μέντορες

MAC

Music for Active Citizenship
A Young Music Mentors Programme

el sistema greece

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Αυτό το έργο έχει χρηματοδοτηθεί με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η δημοσίευση αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

 3-9	Εισαγωγή
 10-26	Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή στη Μεθοδολογία του El Sistema
 27-54	Κεφάλαιο 2: Δραστηριότητες
 55-64	Κεφάλαιο 3: Καλές Πρακτικές και Αποτελεσματικές Μέθοδοι Διδασκαλίας
 65-72	Κεφάλαιο 4: Ηθική Ηγεσία
 73	Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Το **Music for Active Citizenship: a Young Music Mentors Programme - MAC** – αποτελεί ένα έργο Erasmus+ το οποίο υλοποιείται από κοινού από το **Sistema Cyprus** και **El Sistema Greece**.

Βασικός σκοπός του προγράμματος είναι να αξιοποιηθεί η μουσική εκπαίδευση ως εργαλείο για την κοινωνική ένταξη προσφύγων και μεταναστών, αλλά και γενικότερα για την αποδοχή της διαφορετικότητας και την κοινωνική αλλαγή. Το MAC αποτελεί ένα πλήρες επιμορφωτικό πρόγραμμα το οποίο περιέχει τόσο τις βασικές θεωρητικές αρχές της κοινοτικής μουσικής και του προγράμματος El Sistema όσο και ένα πλήθος εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με όλα τα απαραίτητα εποπτικά υλικά και οπτικοακουστικά μέσα. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης την επιμόρφωση νέων μουσικών που έχουν την επιθυμία να εργαστούν μελλοντικά στη μουσική εκπαίδευση, των νέων μουσικών παιδαγωγών. Έτσι, 30 νέοι μουσικοί παιδαγωγοί, 15 από την Κύπρο και 15 από την Ελλάδα, θα επιμορφωθούν πάνω στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του MAC και θα έχουν τη δυνατότητα να κάνουν την πρακτική τους με παιδιά στους φορείς του El Sistema της χώρας τους. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος και της αξιολόγησής του, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο του MAC θα αναρτηθεί ώστε να είναι διαθέσιμο σε κάθε χώρα και σε κάθε ενδιαφερόμενο μουσικό παιδαγωγό.

Φιλοδοξία μας είναι οι νέοι μουσικοί παιδαγωγοί που θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα αλλά και άλλοι σπουδαστές και μουσικοί παιδαγωγοί να αξιοποιήσουν το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο του MAC, να γίνουν οι πρεσβευτές μιας κοινωνίας ενεργών και υπεύθυνων πολιτών, χωρίς ρατσιστικά και ξενοφοβικά αντανακλαστικά, όπου κυριαρχεί η έννοια της ισότητας και της αλληλεγγύης και το όραμα της θετικής κοινωνικής αλλαγής.

Το παρόν εγχειρίδιο είναι δομημένο σε τέσσερα κεφάλαια με ένα μεγάλο μέρος να αποτελείται από μουσικές δραστηριότητες οι οποίες συνοδεύονται από το απαραίτητο θεωρητικό πλαίσιο ώστε οι δραστηριότητες αυτές να μπορούν να επιτυγχάνουν το σκοπό τους. Αναλυτικότερα, τα κεφάλαια αυτά έχουν ως εξής:

Κεφάλαιο 1: Γνωριμία με το El Sistema

Αναλύονται οι αρχές του El Sistema αλλά και οι βασικοί πυλώνες λειτουργίας του, η μεθοδολογία του, ο ρόλος των εκπαιδευτικών σε αυτά, η ποικιλομορφία των μαθημάτων και ο ρόλος των ορχηστρών που είναι δομικό στοιχείο όλων των προγραμμάτων που είναι εμπνευσμένα από το El Sistema. Γίνεται επίσης ειδική ανάλυση του έργου και των επιμέρους στόχων των οργανισμών Sistema Cyprus και El Sistema Greece και πώς αυτοί οι οργανισμοί προσαρμόζουν τις προτεραιότητές τους ανάλογα με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και των μαθητών τους.

Κεφάλαιο 2: Μουσικές δραστηριότητες

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί τον κύριο κορμό του παρόντος εγχειριδίου. Πρόκειται για μία συλλογή πρωτότυπων μουσικών δραστηριοτήτων οι οποίες μπορούν να πραγματοποιηθούν σε οποιαδήποτε τάξη μουσικής είτε πρόκειται για μάθημα μουσικών οργάνων, είτε για χορωδίες, είτε για μουσικά σύνολα και ορχήστρες. Στην αρχή του κεφαλαίου επισημαίνονται οι επιπλέον κοινωνικοί στόχοι των δραστηριοτήτων και στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εκπαιδευτικές δράσεις και τα μουσικά παιχνίδια τα οποία συγκεντρώνονται σε τρεις ενότητες:

- A) Δομικά στοιχεία της μουσικής (ηχόχρωμα, δυναμική, ρυθμός και τονικό ύψος)
- B) Ενεργητικές μουσικές ακροάσεις
- Γ) Μουσικός αυτοσχεδιασμός και σύνθεση

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες έχουν σκοπό να λειτουργήσουν ως παιχνίδια και δράσεις ψυχαγωγίας. Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα τόσο οι κοινωνικοί όσο και οι μουσικοί στόχοι του προγράμματος, συμβάλλοντας περαιτέρω στην αισθητική καλλιέργεια των παιδιών και των νέων.

Τα μουσικά παιχνίδια και οι εκπαιδευτικές δράσεις παρουσιάζονται με τρόπο ώστε να μπορούν να αξιοποιηθούν σε όλα τα γνωστικά επίπεδα. Έτσι, η ίδια δραστηριότητα μπορεί με τις κατάλληλες προσαρμογές, να εφαρμοστεί τόσο σε ένα τμήμα μουσικοκινητικής αγωγής για μικρά παιδιά όσο και σε μία προχωρημένη ορχήστρα με νέους μουσικούς.

Κεφάλαιο 3: Καλές Πρακτικές και Αποτελεσματικές Μέθοδοι Διδασκαλίας

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές προϋποθέσεις ώστε οι προτεινόμενες δραστηριότητες αλλά και οποιεσδήποτε άλλες επινοήσουν στη συνέχεια οι νέοι μουσικοί παιδαγωγοί να μπορέσουν να επιτύχουν τους στόχους τους. Με σαφή λόγο και μέσα από την ανάλυση παραδειγμάτων από την εκπαιδευτική πρακτική, επιχειρείται μία εμβάθυνση σε ζητήματα όπως η ενίσχυση της ταυτότητας και η αντίληψη της ετερότητας, ο ειλικρινής και βαθύς σεβασμός στον οποιονδήποτε «άλλον», η σημασία των εκπαιδευτικών δράσεων σε ομάδες και τέλος η σημασία του αναστοχασμού στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Κεφάλαιο 4: Ηθική και Ηγεσία

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σχέση της ηγεσίας με την ηθική και οι λόγοι για τους οποίους κάθε εμπλεκόμενος με παιδιά θα πρέπει να έχει μελετήσει, αποδεχθεί και υπογράψει έναν συγκεκριμένο Κώδικα Δεοντολογίας. Επίσης, παρατίθεται ένας ενδεικτικός τέτοιος Κώδικας Δεοντολογίας ώστε οι νέοι μουσικοί παιδαγωγοί να μπορέσουν να έρθουν σε επαφή με περιπτώσεις που μπορεί να μην είχαν καν φανταστεί και να αντιληφθούν το μέγεθος της ευθύνης το οποίο αναλογεί σε κάθε άτομο που βρίσκεται στη θέση του ηγέτη.

Ανάλυση Ανάγκης

Η κοινωνική συνθήκη των τελευταίων ετών σε Ελλάδα και Κύπρο με τις χιλιάδες εισροές προσφύγων και μεταναστών, επιβάλλει πολιτικές ισότιμης ένταξης αυτών των πληθυσμών και ομαλής υποδοχής τους από τους πολίτες των χωρών που θα ενταχθούν. Η συμπεριληπτική πολιτική στην εκπαίδευση αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πεδία αυτής της πολιτικής.

Ειδικά ο τομέας των τεχνών, όπου εντάσσεται και η μουσική, μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εκπαιδευτικό εργαλείο που θα προσφέρει στα παιδιά και τους νέους την ευκαιρία να αναπτυχθούν ως ενεργοί πολίτες με δημοκρατικές αρχές και αξίες.

Οι δημοκρατικές αυτές αρχές και αξίες δεν επιβάλλονται (Κ. Τσάτσος) και δεν μπορούν να καλλιεργηθούν στα παιδιά και τους νέους μέσα από την κατήχηση και τη νουθεσία (D. Winnicott).¹ Δεν είναι θέμα ιδεολογίας αλλά πνευματικής και ψυχικής συγκρότησης (Μ. Χατζιδάκις).² Βλέπουμε λοιπόν, μέσα από την οπτική ενός φιλοσόφου, ενός ψυχαναλυτή και ενός συνθέτη, τη σημασία που έχει η παιδεία για την ποιότητα της δημοκρατίας. Η ουσιαστική παιδεία, όπως επισημαίνει ο Κωνσταντίνος Τσάτσος, είναι ο δρόμος που προσφέρει στον άνθρωπο την εσωτερική και την εξωτερική ελευθερία. Η πρώτη ανήκει στον χώρο του πνεύματος και της προσωπικότητας, ενώ η δεύτερη στο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο. Με τον τρόπο αυτό, η παιδεία διαμορφώνει τον άνθρωπο και τον καθοδηγεί στην αναζήτηση της γνώσης, της τέχνης, της πολιτικής και της αγάπης.³

Σε αυτό το πλαίσιο, οι νέοι μουσικοί παιδαγωγοί, καλούνται να αξιοποιήσουν την τέχνη και τη μουσική εκπαίδευση ώστε οι μαθητές τους να αναπτυχθούν μουσικά και κοινωνικά και να αποτελέσουν τους αυριανούς ενεργούς πολίτες μιας σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας. Και βέβαια, δεν μπορεί να υπάρχει μία τέτοια κοινωνία με ομάδες πολιτών στο περιθώριο. Δεν εννοείται δημοκρατία χωρίς ελευθερία, ισότητα και αδελφοσύνη για όλα τα μέλη της κοινωνίας. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο κινούνται και τα προγράμματα El Sistema σε όλο τον κόσμο, επιδιώκοντας την θετική κοινωνική αλλαγή και την ενίσχυση της δημοκρατίας.

1. Winnicott, D.W. *Διαδικασίες ωρίμανσης και διευκολυντικό περιβάλλον - Ηθική και εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003.

2. Χατζιδάκις, Μ. «Εισαγωγικό κείμενο σε πρόγραμμα συναυλίας της Ορχήστρας των Χρωμάτων», 1993.

3. Τσάτσος, Κ. «Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου», Αθήνα, 6-8 Νοεμβρίου 2009.

Θεωρητικό Υπόβαθρο

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του προγράμματος, έχουν μελετηθεί αρκετές θεωρητικές μέθοδοι, πρακτικές και φιλοσοφίες, όπως είναι η θεωρία του Gordon Allport, οι αρχές για τη μουσική εκπαίδευση του Erwin Gordon, οι μέθοδοι του Thornton School of Music, η φιλοσοφία του Paulo Freire για την εκπαίδευση καθώς και αρκετά κείμενα για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Επίσης, μελετήθηκαν οι θέσεις των Jane Jacobs και Pablo Casals οι οποίοι επισήμαναν την ανάγκη ουσιαστικής συμπερίληψης των ατόμων με λιγότερες ευκαιρίες στην κοινωνία αλλά και αρκετές σύγχρονες θεωρητικές και κοινωνικές θέσεις, όπως οι θεωρίες της κριτικής παιδαγωγικής (critical pedagogy), της παγκόσμιας εκπαίδευσης (global education), της κριτικής σκέψης (critical thinking), και της ηθικής ηγεσίας (ethical leadership).

Αναλυτικά, η βιβλιογραφική έρευνα για το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο του MAC είναι διαθέσιμη [εδώ](#).

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή στη Μεθοδολογία του El Sistema

Εισαγωγή στο El Sistema

Το El Sistema ιδρύθηκε το 1975, σε ένα γκαράζ του Καράκας της Βενεζουέλας από τον José Antonio Abreu, έναν 36χρονο δάσκαλο μουσικής και οικονομολόγο, που φιλοδοξούσε να σώσει όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά από τη φτώχεια, τους δρόμους και το οργανωμένο έγκλημα, διδάσκοντας τους, δωρεάν, κλασική μουσική. Η φιλοδοξία του οδήγησε στη δημιουργία μιας κλασικής συμφωνικής ορχήστρας.

«Τίποτα σαν την πρώτη πρόβα», θυμάται ο μαέστρος Abreu. «Είναι η στιγμή που θυμάμαι με το μεγαλύτερο πάθος».

Αν και μόνο 11 παιδιά ήρθαν σε εκείνη την πρώτη πρόβα, ο σπόρος είχε ήδη φυτευτεί, γεννώντας αυτό που θα γίνει παγκοσμίως γνωστό ως *EL SISTEMA*.

Σήμερα υπάρχουν περισσότερα από 150 προγράμματα εμπνευσμένα από το El Sistema σε όλο τον κόσμο, σε περισσότερες από 70 χώρες σε όλες τις ηπείρους, με περισσότερα από 1,5 εκατομμύρια παιδιά να συμμετέχουν.

Στην Ευρώπη, σε πολλά προγράμματα εμπνευσμένα από το El Sistema συμμετέχουν παιδιά που έχουν προσφυγικό/μεταναστευτικό βιογραφικό.

Εκπαιδευτικό Όργανο

Εργαλείο για την
κοινωνική αλλαγή

Μια προσπάθεια να αλλάξει
ο κόσμος μέσα από τη
μουσική!

El Sistema Greece

Το El Sistema Greece είναι ένα εκπαιδευτικό μουσικό πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης το οποίο από το 2016 προσφέρει δωρεάν μαθήματα μουσικής σε παιδιά και νέους στην Ελλάδα. Όλα τα παιδιά -ανεξαρτήτως εθνικότητας, γλώσσας και θρησκείας- χάρη στη μουσική αποκτούν εφόδια για ένα καλύτερο μέλλον και αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας.

Η μουσική είναι μια διεθνής γλώσσα και ένα ισχυρό εργαλείο κοινωνικής ένταξης. Αποδεδειγμένα, η μουσική εκπαίδευση είναι ένα εξαιρετικά αποτελεσματικό μέσο για την επίτευξη μακροπρόθεσμης κοινωνικής αλλαγής τόσο για τα παιδιά, όσο και για τις οικογένειές τους, σε όλο τον κόσμο.

Στόχος του El Sistema Greece είναι να προωθήσει την κοινωνική ένταξη και να οικοδομήσει μια νέα μουσική και ανθρώπινη κοινότητα με παιδιά από διαφορετικούς ορίζοντες, είτε είναι πρόσφυγες, μετανάστες, είτε Έλληνες. Το πρόγραμμα του El Sistema Greece πασχίζει να προσφέρει στους νέους την αίσθηση ενός νέου σκοπού, προσφέροντας μαθήματα χορωδίας και ορχηστρικών οργάνων σε παιδιά με διαφορετικές καταβολές και προέλευση, προκειμένου να βελτιώσει τη ζωή τους και την κοινωνικότητά τους.

Η εκπαιδευτική μας προσέγγιση βασίζεται στη μέθοδο του κοινωνικού προγράμματος El Sistema της Βενεζουέλας, ένα πρόγραμμα που υιοθέτησαν 60 χώρες σε όλο τον κόσμο και έχει αναγνωριστεί από τη UNICEF για την αποτελεσματικότητά του στην καταπολέμηση της παιδικής εγκληματικότητας. Από το 2016, περισσότερα από 2.500 παιδιά και νέοι/νέες ηλικίας 5-26 ετών έχουν παρακολουθήσει τις δράσεις του El Sistema Greece.

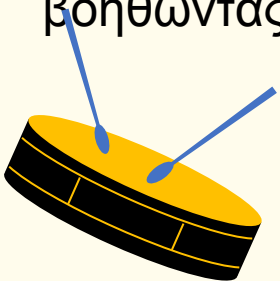

Sistema Cyprus

Το Sistema Cyprus είναι ένα μουσικό-κοινωνικό πρόγραμμα με επίκεντρο τη δημιουργία ορχηστρών και χορωδιών που ιδρύθηκε το 2018. Το Sistema Cyprus προσφέρει μουσική εκπαίδευση σε παιδιά και νέους στη Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία, πρόσφυγες και παιδιά και νέους με λιγότερες ευκαιρίες, και διασφαλίζει το σεβασμό, την αναγνώριση και την ένταξη αυτών των ομάδων από την κοινωνία.

Το Sistema Cyprus είναι εμπνευσμένο από το μουσικό-κοινωνικό πρόγραμμα El Sistema που ιδρύθηκε στη Βενεζουέλα το 1975. Μέσω της δημιουργίας ορχηστρών και χορωδιών, το El Sistema ενεργεί ως ένα θαυμάσιο μοντέλο, προσεγγίζοντας παιδιά και νέους σε περιοχές υψηλού κινδύνου του κόσμου. Το El Sistema και άλλα προγράμματα εμπνευσμένα από το El Sistema, όπως το δικό μας, προσφέρουν δωρεάν κλασική μουσική εκπαίδευση που δίνει σε παιδιά και νέους λιγότερες ευκαιρίες. Το Sistema Cyprus επικεντρώνεται στην προσωπική ανάπτυξη των παιδιών, εστιάζοντας κυρίως στην ενδυνάμωση και βοηθώντας τους να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

Βασικά Χαρακτηριστικά του El Sistema Παγκοσμίως

Κοινωνική αλλαγή μέσω της μουσικής

«Πρωταρχικός στόχος είναι ο κοινωνικός μετασχηματισμός μέσω της επιδίωξης της μουσικής τελειότητας. Το ένα συμβαίνει μέσω του άλλου και κανένα δεν έχει προτεραιότητα σε βάρος του άλλου.» (Govias, 2011)

Προσβασιμότητα

Το El Sistema και τα προγράμματα εμπνευσμένα από το El Sistema είναι δωρεάν, ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει, με προτεραιότητα στα παιδιά και τους νέους με λιγότερες ευκαιρίες.

Ομαδικά μαθήματα

Σε αντίθεση με τα περισσότερα μουσικά πλαίσια διδασκαλίας, όπου η έμφαση δίνεται στο ατομικό μάθημα, στα μουσικά προγράμματα που βασίζονται στις αρχές του El Sistema, τα μαθήματα γίνονται σε ομάδες καθώς η συλλογική μάθηση είναι βασική αρχή της παιδαγωγικής μεθόδου.

Ορχηστρικά και Χορωδιακά σχήματα

Η προσέγγιση του El Sistema επικεντρώνεται στην εμπειρία της ορχήστρας ή των χορωδιακών συνόλων τα οποία αποτελούν τον πυρήνα της μάθησης των συμμετεχόντων.

Συχνότητα

Κάθε παιδί παρακολουθεί ομαδικά μαθήματα και πρόβες συνόλων πολλές φορές την εβδομάδα.

«Στον πυρήνα τους, η ορχήστρα και η χορωδία είναι κάτι περισσότερο από καλλιτεχνικές δομές. Αποτελούν παραδείγματα και σχολεία κοινωνικής ζωής, γιατί το να τραγουδάς και να παίζεις μουσική μαζί με άλλους σημαίνει να συνυπάρχεις στενά με κατεύθυνση προς την τελειότητα, ακολουθώντας μια αυστηρή πειθαρχία οργάνωσης και συντονισμού ώστε να αναζητήσεις την αρμονική αλληλεξάρτηση φωνών και οργάνων».

José Antonio Abreu

Η Μεθοδολογία του El Sistema

Βασική αρχή του El Sistema είναι η ελεύθερη πρόσβαση όλων των παιδιών στη μουσική εκπαίδευση, χωρίς καμία διάκριση. Παράλληλα με την προσωπική ανάπτυξη των παιδιών, το El Sistema προσπαθεί να εμφυσήσει αρετές και αξίες που είναι χρήσιμες στην κοινωνική ένταξη και συμπεριφορά. Έτσι, με όχημα τη μουσική, το πρόγραμμα γίνεται μέσο κοινωνικής ενδυνάμωσης. Σύμφωνα με τον José Antonio Abreu, ενώ όλα τα παιδιά είναι ευπρόσδεκτα, δίνεται έμφαση σε παιδιά από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Τα παιδιά αυτά αναπτύσσουν τις νοητικές αλλά και τις συναισθηματικές τους ικανότητες. Επιπλέον, αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους συνολικά, γίνονται πρότυπο για τις οικογένειές τους και τους γύρω τους καθώς εμπνέουν την αξία της υπευθυνότητας, της επιμονής και της ακρίβειας. Όλα αυτά δημιουργούν ένα εποικοδομητικό και διαρκώς εξελισσόμενο κοινωνικό δυναμικό που συμβάλλει στην εξέλιξη των ατόμων και του περιγύρου που τα περιβάλλει.⁴

Το El Sistema στοχεύει στη δημιουργία καλών πολιτών. Ο στόχος του κοινωνικού μετασχηματισμού βρίσκεται στην καρδιά του el Sistema, με μυριάδες επιπτώσεις και συνέπειες. Πιο συγκεκριμένα, τα núcleos (τοπικά κέντρα) παρέχουν ένα ασφαλές περιβάλλον για τους νέους σε περιόδους που διαφορετικά θα διέτρεχαν μεγαλύτερο κίνδυνο. Η αμεσότητα αυτής της λειτουργίας έχει έντονη απήχηση σε φορείς χάραξης πολιτικής και γονείς, αλλά σε τελική ανάλυση, είναι απλώς το βασικό αποτέλεσμα. Το ιδανικό της κοινωνικής αλλαγής απαιτεί ένα βέλτιστο περιβάλλον μάθησης για κάθε συμμετέχοντα, ένα περιβάλλον στο οποίο το επίπεδο της πρόκλησης και των ευκαιριών για ανάπτυξη συμπληρώνεται από την εφικτότητα της εποικοδομητικής συνεισφοράς. Επίσης, οι μαθητές συγχρόνως απαιτούν εξωγενή κίνητρα, ένα νέο επίπεδο δέσμευσης και συμμετοχής για να επιδιώξουν.

4. Abreu, J. A. (2009). Ομιλία αποδοχής του βραβείου TED. José Antonio Abreu: Η Μουσική Επανάσταση του El Sistema. Ανακτήθηκε στις 14 Νοεμβρίου, 2014.

Η συχνότητα διδασκαλίας, η καλλιτεχνική τελειότητα και η επιβράβευση της αριστείας είναι σημαντικές πρακτικές της μεθόδου. Τα σύνολα στο El Sistema συναντώνται τρεις, τέσσερις, πέντε, ακόμη και έξι φορές την εβδομάδα, με την απλή λογική ότι όσο περισσότερη επαφή έχει το πρόγραμμα με τους μαθητές, τόσο πιο εύκολο είναι να επηρεάσει θετικά τη ζωή τους. Ο βαθμός της επαφής είναι μέρος του βασικού κοινωνικού επιχειρήματος της ελαχιστοποίησης των ευκαιριών υψηλού κινδύνου, αλλά παίζει επίσης κρίσιμο ρόλο στη δημιουργία του ουσιαστικού συλλογικού ήθους του προγράμματος: αυτό της διασκέδασης και της χαλαρής μουσικής δημιουργίας. Οι συνεχείς αλληλεπιδράσεις ευνοούν επίσης την ανάπτυξη ομάδων συνομηλίκων ατόμων από ομοϊδεάτες, καθώς οι σχέσεις σφυρηλατούνται και ενισχύονται μέσω των μακροχρόνιων κοινών εμπειριών.

Οι δραστηριότητες μέσα στα núcleos (πυρήνες) είναι δομημένες, εστιασμένες, πειθαρχημένες, απαιτητικές και ανταποδοτικές σε πολλαπλά επίπεδα. Η εγγενής αυστηρότητα αυτών των ιδιοτήτων είναι καλά κρυμμένη από την καλλιτεχνική – και απολαυστική! – φύση των δραστηριοτήτων, αλλά εκεί βρίσκεται η ουσία του προγράμματος, στο οποίο οι κοινωνικές και καλλιτεχνικές αποστολές συνδέονται εγγενώς. Στο El Sistema, η κοινωνική αλλαγή έρχεται μέσα από την επιδίωξη της μουσικής αριστείας, με την πειθαρχία που απαιτεί και τους συναισθηματικούς δεσμούς που δημιουργεί μέσω ενός αμοιβαίου αγώνα και εορτασμού.

Εναλλακτική Διδασκαλία Μουσικών Οργάνων

Σε αντίθεση με τα περισσότερα μουσικά πλαίσια διδασκαλίας, όπου η έμφαση δίνεται στο ατομικό μάθημα, στα μουσικά προγράμματα που βασίζονται στις αρχές του El Sistema, τα μαθήματα γίνονται σε ομάδες καθώς η συλλογική μάθηση είναι βασική αρχή της παιδαγωγικής μεθόδου. Τα παιδιά παίζοντας μαζί, μαθαίνουν, μιμούνται το ένα το άλλο, αλλά και τον δάσκαλό τους, οικοδομούν την αυτοπεποίθησή τους, έχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους ως νέοι μουσικοί/άνθρωποι.

Μέσω της προσέγγισης του El Sistema οι μαθητές καλούνται να εργαστούν σε ομάδες από την αρχή, με καθημερινή εξάσκηση, χτίζοντας μια κοινότητα που δημιουργεί από κοινού με έναν συγκεκριμένο στόχο. Στα παραδοσιακά προγράμματα εκπαίδευσης κλασικής μουσικής οι μαθητές έχουν ατομικά μαθήματα μία φορά την εβδομάδα, και μπορεί να περάσουν χρόνια μέχρι να μπουν σε μια ορχήστρα. Στο El Sistema οι μαθητές θα σχηματίσουν μια ορχήστρα από τους πρώτους κιόλας μήνες.

Ένας από τους θεμελιώδεις στόχους του Sistema είναι να ενδυναμώσει τα παιδιά. Το El Sistema εργάζεται κυρίως με περιθωριοποιημένα παιδιά, χαμηλού εισοδήματος, με λιγότερες ευκαιρίες. Όταν εργάζεται κανείς με παιδιά, ειδικά με παιδιά με αυτές τις βαριές συνθήκες διαβίωσης, είναι σημαντικό να μην εστιάζει στα λάθη όταν μαθαίνουν. Τα λάθη είναι μέρος της διαδικασίας εκμάθησης. Η προσέγγιση για τη διόρθωση των λαθών βασίζεται στο ότι ο δάσκαλος συμμετέχει στις πρόβες της ορχήστρας.

Ο ρόλος των δασκάλων δεν είναι απλώς να μεταδίδουν γνώση, αλλά και να λειτουργούν ως πρότυπα, να διδάσκουν τρόπους και δεξιότητες για τη ζωή. Οι δάσκαλοι αντιμετωπίζουν μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στην ομαδική διδασκαλία, όπου πρέπει να αντιμετωπίσουν μια ομάδα μαθητών με μικτές ικανότητες. Αυτό αντιμετωπίζεται με τη σύζευξη/συνεργασία «δυνατότερων» με «ασθενέστερων» μαθητών, η οποία χρησιμοποιεί την μίμηση. Τέλος, στο El Sistema η τεχνική της προσέγγισης έρχεται με το χρόνο. Χρειάζεται κανείς αυτή την τριβή με τη μουσική έτσι ώστε να αρχίσει να αναπτύσσει τέτοιες ικανότητες ή να προοδεύει μουσικά.

Συμμετοχική Ορχήστρα

Στη μεθοδολογία του El Sistema οι μαθητές κάνουν την πρώτη τους πρόβα ορχήστρας από την πρώτη κιόλας εβδομάδα διδασκαλίας. Η πρώτη συναυλία μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά τις πρώτες 4 εβδομάδες της καθοδήγησης. Τα παιδιά του El Sistema συμμετέχουν σε μεγάλες ορχήστρες, όπου κυριαρχεί το ομαδικό συναίσθημα. Συμμετέχουν ως ατομικότητες με το όργανό τους, αλλά αποτελούν μέρος του συνόλου, μιας ορχήστρας. Γίνονται αναπόσπαστο κομμάτι της ορχήστρας, παρά το επίπεδό τους. Η ορχήστρα είναι μια θεμελιώδης μέθοδος για τη μουσική και κοινωνική τους ανάπτυξη.

Ως μέλη μιας ορχήστρας, οι μαθητές μαθαίνουν και συνεισφέρουν ταυτόχρονα. Λαμβάνουν άμεση, πρακτική υποστήριξη από τους συνομηλίκους και τους δασκάλους τους ενώ αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις ως ομάδα, και πρέπει να οικοδομήσουν και να διαμορφώσουν τα συνεργατικά χαρακτηριστικά μιας υγιούς συμβιωτικής κοινότητας προκειμένου να επιτύχουν. Ο αμοιβαίος αγώνας και η επιτυχία απαιτούν και ομαδική αλληλεπίδραση, επομένως το κύριο όχημα για την εκτέλεση της αποστολής του El Sistema είναι η ορχήστρα. Ιστορικά αυτό έχει πάρει τη μορφή της κλασικής ορχήστρας, αλλά τα τελευταία χρόνια έχει συμπεριλάβει και χορωδίες. Το El Sistema δίνει όργανα και μουσική στα χέρια των παιδιών, αλλά αντί να τα εισάγει αμέσως σε αίθουσες πρακτικής για ατομική άσκηση, τα τοποθετεί πρώτα στο συνεργατικό, αλληλοεξαρτώμενο περιβάλλον του συνόλου. Αυτό δημιουργεί έναν υγιή τύπο ανταγωνισμού και δίνει κίνητρα στα παιδιά. Ενθαρρύνει επίσης τη συνεργασία και τη μίμηση, οδηγώντας σε μια κοινή εμπειρία μάθησης και εξέλιξης, μουσικά, μαζί.

Η ορχήστρα διδάσκει στα παιδιά ήθη, κοινωνικά χαρακτηριστικά, δεξιότητες, υπομονή, ανεκτικότητα. Η μουσική είναι ένα μέσο για τη δημιουργία ενός μουσικού που νοιάζεται για τους συνομηλίκους του, για την κοινωνία. Πράγματα που θα πάρουν και θα χρησιμοποιήσουν στην καθημερινότητά τους, στο σχολείο, με τις οικογένειές τους, τους συνομηλίκους τους, και ίσως θα είναι χρήσιμα στο μέλλον, όταν αυτό το παιδί θα γίνει πολίτης, ικανός να κάνει επιλογές.

Η ορχήστρα τρέφει την αποδοχή και ενισχύει το αίσθημα της κοινότητας, το αίσθημα του ανήκειν. Υπάρχει χώρος για τον καθένα, να εκφραστεί, να ωριμάσει, να αναπτύξει τις ιδιότητες του ως άνθρωπος και σίγουρα τα μουσικά του χαρακτηριστικά.

Ξεκινώντας τα παιδιά στο El Sistema αρχίζουν να παίζουν κομμάτια με απλοποιημένες διασκευές, κάτι που τους δίνει την ελευθερία και τον χώρο να εξελιχθούν με τον δικό τους ρυθμό. Εστιάζοντας στη μίμηση, δίχως να ασκεί κανείς πίεση πάνω τους, τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να αγαπήσουν τη μουσική, να παρακολουθήσουν την κοινωνική πτυχή της μουσικής, να αγαπήσουν τα όργανά τους και να καταλάβουν ότι αποτελούν μέρος μιας μεγαλύτερης, ευρύτερης ομάδας συνομηλίκων τους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα, και συγχρόνως προσπαθούν να πετύχουν ένα όμορφο αποτέλεσμα.

«Η ανάπτυξη του παιδιού στην ορχήστρα και τη χορωδία του παρέχει μια ευγενή ταυτότητα και το κάνει πρότυπο για την οικογένεια και την κοινότητά του. Μέσα στην οικογένεια, η υποστήριξη των γονέων είναι άνευ όρων. Το παιδί γίνεται πρότυπο και για τους δύο γονείς του και αυτό είναι πολύ σημαντικό για ένα φτωχό παιδί. Μόλις το παιδί ανακαλύψει ότι είναι σημαντικό για την οικογένειά του, αρχίζει να αναζητά νέους τρόπους βελτίωσης του εαυτού του και επιθυμεί τα καλύτερα για τον εαυτό του και την κοινότητά του. Όλα αυτά συνθέτουν μια εποικοδομητική και ανοδική κοινωνική δυναμική. Το Sistema ενθαρρύνει τα παιδιά να αγκαλιάσουν νέα όνειρα, νέους στόχους και να εξελιχθούν με τις διάφορες ευκαιρίες που έχει να προσφέρει η μουσική. Τέλος, στον κύκλο της κοινότητας, οι ορχήστρες αποδεικνύονται δημιουργικοί χώροι πολιτισμού και πηγές ανταλλαγής και νέων νοημάτων. Ο αυθορμητισμός της μουσικής την αποκλείει ως είδος πολυτελείας και την κάνει κληρονομιά της κοινωνίας. Η ιδέα είναι ότι οι οικογένειες συμμετέχουν με περηφάνια και χαρά στις δραστηριότητες των ορχηστρών και των χορωδιών στις οποίες ανήκουν τα παιδιά τους. Ο τεράστιος πνευματικός κόσμος που παράγει από μόνη της η μουσική, ο οποίος βρίσκεται και μέσα της, καταλήγει να ξεπεράσει την υλική φτώχεια. Από τη στιγμή που ένα παιδί διδάσκεται πώς να παίζει ένα όργανο, δεν είναι πια φτωχό. Γίνεται ένα παιδί εν εξελίξει, πορεύεται προς ένα επαγγελματικό επίπεδο, και αργότερα θα γίνει ένας πλήρης πολίτης. Περιττό να πούμε ότι η μουσική είναι η νούμερο ένα πρόληψη ενάντια στην πορνεία, τη βία, τις κακές συνήθειες και οτιδήποτε εξευτελιστικό στη ζωή ενός παιδιού».

José Antonio Abreu

Περίληψη της Μεθοδολογίας του EI Sistema

Κεφάλαιο 2: Δραστηριότητες

Επιμέρους Κοινωνικοί Στόχοι των Δραστηριοτήτων

Το παιδί,

- Να αισθανθεί ασφάλεια σε ένα δεκτικό προς εκείνο εκπαιδευτικό περιβάλλον.
- Να μπορέσει να συναντήσει τους διαφορετικούς άλλους μέσα από δημιουργικές δράσεις.
- Να μπορέσει να εκφραστεί μέσα από το παιχνίδι και τις τέχνες.
- Να ενισχύσει την ταυτότητά του και να καλλιεργήσει την αυτοεκτίμησή του.
- Να αντιληφθεί βιωματικά ότι το κοινωνικό πλαίσιο και οι κανόνες αποτελούν προστασία και όχι απειλή.
- Να δημιουργήσει σχέσεις εμπιστοσύνης με άτομα που έχουν διαφορετικές από αυτό εμπειρίες.
- Να καλλιεργήσει την κριτική του σκέψη.
- Να ενισχυθεί η ψυχική του ανθεκτικότητα.
- Να αναπτύξει περαιτέρω τις θετικές κοινωνικές συμπεριφορές του.

Οι νέοι μουσικοί παιδαγωγοί,

- Να εμβαθύνουν σε ζητήματα που αφορούν την ταυτότητα και την ετερότητα των ανθρώπων.
- Να μπορέσουν να διακρίνουν τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν σε κοινωνικό επίπεδο, αρκετά παιδιά.
- Να αναπτύξουν την ικανότητά τους να συντάσσουν ρεαλιστικά και ευέλικτα εκπαιδευτικά σενάρια με σαφείς στόχους.
- Να βρουν και να χρησιμοποιήσουν νέα εκπαιδευτικά εργαλεία τα οποία θα τους βοηθήσουν στην επίτευξη των εκπαιδευτικών τους στόχων.
- Να ασκηθούν στον αναστοχασμό και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου.
- Να ασκηθούν στη δημιουργία πρωτότυπων εκπαιδευτικών σεναρίων, προσαρμοσμένα τόσο στους εκπαιδευτικούς τους στόχους όσο και στο κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο βρίσκονται οι μαθητές τους.
- Να μπορέσουν να επεξεργαστούν περαιτέρω ζητήματα προκαταλήψεων και στερεοτύπων.

Δομή των Μουσικών Στόχων των Δραστηριοτήτων

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Ομαδικά παιχνίδια και δραστηριότητες με βάση τις τέσσερις ιδιότητες του ήχου:

1Α: Ηχόχρωμα

1Β: Ένταση – Δυναμική

1Γ: Διάρκεια – Ρυθμός

1Δ: Τονικός ύψος – Μελωδία

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Ενεργητικές μουσικές ακροάσεις

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Αυτοσχεδιασμός και σύνθεση

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - Μουσικά Παιχνίδια

Εισαγωγή

Πρόκειται για μουσικά παιχνίδια και δραστηριότητες με σκοπό την αισθητηριακή και αντιληπτική καλλιέργεια των παιδιών στα δομικά στοιχεία της μουσικής:

- *ΗΧΟΧΡΩΜΑ*: Παιχνίδια και δραστηριότητες όπου το παιδί αναπτύσσει την ικανότητα να διακρίνει ήχους, με βάση τη χροιά τους όπως για παράδειγμα η διάκριση μεταξύ δύο ανθρώπινων φωνών, η διάκριση διαφορετικών ήχων από το περιβάλλον, αλλά και η διάκριση μεταξύ διαφορετικών μουσικών οργάνων.
- *ΔΥΝΑΜΙΚΗ - ΕΝΤΑΣΗ ΤΟΥ ΗΧΟΥ*: Διακρίσεις, εκτελέσεις και εξερεύνηση των διαφορετικών δυναμικών του ήχου από ακραίες εντάσεις (δυνατά - σιγά) έως και ενδιάμεσες λεπτές αποδόσεις της έντασης του ήχου.
- *ΔΙΑΡΚΕΙΑ - ΡΥΘΜΟΣ*: Ανάπτυξη της ικανότητας των παιδιών να μπορούν να ακολουθούν, να εκτελούν και να αντιλαμβάνονται το ρυθμό. Εισαγωγή στη γραφή και ανάγνωση του ρυθμού.
- *ΤΟΝΙΚΟ ΥΨΟΣ - ΜΕΛΩΔΙΑ*: Ανάπτυξη της ακουστικής ικανότητας διάκρισης τονικών υψών και εκτέλεσής τους με τη φωνή. Εισαγωγή στη γραφή και ανάγνωση της μουσικής.

Ηχώχρωμα

Μια καλημέρα είναι αυτή...

- Με ένα εισαγωγικό παιχνίδι κίνησης, τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ή 3 ομάδες.
- Τα παιδιά της πρώτης ομάδας κρύβονται με κάποιον τρόπο και αναθέτουν σε ένα δικό τους μέλος να πει τη λέξη «καλημέρα». Τα παιδιά των άλλων ομάδων κάνουν συμβούλιο ώστε να βρουν ποιο παιδί μίλησε.⁵
- Στη συνέχεια ζητάμε από τα παιδιά να σκεφτούν σε πόσες γλώσσες γνωρίζουν τη λέξη «καλημέρα». Καταγράφουμε όλες τις λέξεις σε μεγάλο χαρτί του μέτρου ή στον πίνακα.
- Επαναλαμβάνουμε το παιχνίδι, αυτή τη φορά όμως κάθε παιδί λέει τη λέξη σε όποια γλώσσα θέλει.⁶

5. Στην περίπτωση που τα παιδιά γνωρίζονται πολύ καλά μεταξύ τους, ζητάμε από τα παιδιά που μιλάνε να αλλοιώσουν τη φωνή τους.

6. Εάν οι στόχοι και τα κίνητρα του εκπαιδευτικού δεν είναι ξεκάθαρα, τότε κάθε δραστηριότητα μπορεί να οδηγήσει σε ακριβώς αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Βλέπε «[Κλειδιά και αντικλειδιά Μουσική και σχολείο](#)», Σκηνή 2^η σελ. 11.

Μουσική τυφλόμυγα

Μέσα από ένα κινητικό παιχνίδι, τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια.

- Το ένα παιδί από το ζευγάρι φοράει μία κορδέλα στα μάτια και γίνεται η τυφλόμυγα και το άλλο κρατά ένα μουσικό όργανο και γίνεται ο/η οδηγός. Ο οδηγός παίζει συνεχώς το όργανο που κρατά ώστε το παιδί τυφλόμυγα να τον ακολουθεί με ασφάλεια.
- Αλλάζουν μεταξύ τους ρόλους τα παιδιά ώστε η τυφλόμυγα να γίνει οδηγός.
- Το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί και με δύο ή και τρία ζευγάρια ταυτόχρονα, όπου οι οδηγοί κρατούν όργανα με διαφορετικό ηχόχρωμα. Έτσι, το παιδί τυφλόμυγα καλείται να ξεχωρίζει το όργανο που ακολουθεί την ώρα που ακούγονται και άλλοι ήχοι.⁷
- Αλλάζουν και πάλι ρόλους μεταξύ τους.

7. Μπορείτε να δείτε το παιχνίδι σε [βίντεο](#) της Ελληνικής Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης στο 8:08.

Μαντεύουμε τους ήχους, φτιάχνουμε ιστορίες, παίζουμε θέατρο

- Με ένα εισαγωγικό παιχνίδι, τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές ομάδες των 4-7 παιδιών.
- Ο μουσικός παιδαγωγός επιλέγει και βάζει να ακουστεί μία σειρά ήχων από το ηχητικό υλικό που συνοδεύει τις δραστηριότητες.
- Τα παιδιά συνεργάζονται μεταξύ τους και καταγράφουν σε ένα χαρτί τους ήχους που ακούστηκαν. Ελέγχουν τις απαντήσεις για να δουν ποια ομάδα νίκησε.
- Κάθε ομάδα καλείται να επινοήσει μία ιστορία η οποία να ταιριάζει με τους ήχους που ακούστηκαν. Δεν μπορούν να αλλάξουν τη σειρά των ήχων. Λένε τις ιστορίες τους.
- Κάθε ομάδα μπορεί να δραματοποιήσει την ιστορία που έφτιαξε και να την παρουσιάσει στις άλλες ομάδες την ώρα που ακούγονται παράλληλα οι ήχοι.
- Στους παρακάτω συνδέσμους μπορείτε να βρείτε τρεις θεματικές τράπεζες ήχων.

[Ήχοι στο σπίτι](#) | [Ήχοι στη φύση](#) | [Ήχοι στην πόλη](#)

Κάθε μία από τις παραπάνω 3 συλλογές έχει 12 tracks.

Ο μουσικός παιδαγωγός, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, μπορεί να επιλέξει λιγότερους ήχους ή να δημιουργήσει μία δική του μεικτή συλλογή. Ενδεικτικά μπορούμε να υπολογίσουμε ότι οι 9 ήχοι είναι ένας καλός αριθμός για παιδιά Δημοτικού, ενώ για νήπια μπορούμε να επιλέξουμε 5-6 ήχους.

Το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί αρκετές φορές, αλλάζοντας και ανακατεύοντας κάθε φορά τους ήχους και από τις 3 κατηγορίες.

Ποιο μουσικό όργανο παίζει;

- Με ένα εισαγωγικό παιχνίδι κίνησης, τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ή 3 ομάδες.
- Χρησιμοποιούμε τόσα διαφορετικά μουσικά όργανα, όσα είναι και τα παιδιά μιας ομάδας. Εάν δεν έχουμε κανονικά μουσικά όργανα όπως τύμπανο, τρίγωνο, μαράκες κ.α χρησιμοποιούμε διαφορετικά ηχογόνα σώματα ή αυτοσχέδια μουσικά όργανα, όπως πλαστικό και χάρτινο κουτί, καπάκι κατσαρόλας, ξύλινα αντικείμενα κ.α.
- Τα παιδιά μίας ομάδας πηγαίνουν στα όργανα ενώ τα άλλα βρίσκονται κάπου ώστε να μην βλέπουν. Μπορούν απλά να έχουν γυρισμένη την πλάτη τους.
 - ο Παίζει μόνο ένα παιδί από την ομάδα με τα όργανα και τα παιδιά των άλλων ομάδων κάνουν συμβούλιο για να βρουν τι ακούστηκε.
 - ο Παίζουν ταυτόχρονα 2 ή 3 όργανα και τα παιδιά των άλλων ομάδων κάνουν συμβούλια για να βρουν ποια όργανα ακούστηκαν.
 - ο Παίζουν ταυτόχρονα όλα τα όργανα αλλά κάποια στιγμή σταματάει το ένα. Πρέπει να βρουν ποιο σταμάτησε να ακούγεται.
 - ο Παίζουν διαδοχικά 3 ή 4 όργανα. Πρέπει να βρουν ποια όργανα ακούστηκαν αλλά και τη σωστή σειρά.
- Το ίδιο παιχνίδι μπορεί να γίνει ακόμα και στην ορχήστρα με μεγάλα παιδιά και νέους, όπου εδώ θα παίξουν με τα συμφωνικά όργανα.

Το παιχνίδι του μαέστρου

- Τα παιδιά κάθονται σε ημικύκλια διάταξη απέναντι από τον μουσικό παιδαγωγό κρατώντας κάποιο μουσικό όργανο, ακόμα και απλά αντικείμενα που μπορούν να παίξουν διαφορετικές δυναμικές όπως για παράδειγμα τα ξυλάκια.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παίζει τον μαέστρο παρακινώντας αρχικά τα παιδιά στο να παίζουν πολύ δυνατά.⁸ Στη συνέχεια οδηγεί με τα χέρια του τα παιδιά σε ένα *diminuendo* όπου και τα σταματά. Παίζει λίγο ακόμα με αυτά τα στοιχεία (έναρξη, *crescendo*, *diminuendo*, παύση).
- Ο μαέστρος, με την κίνηση και την αναπνοή του δείχνει στα παιδιά ώστε να παίξουν ένα και μόνο χτύπημα – ήχο. Προσπαθούν να συντονιστούν όλοι μαζί.
- Όποιο παιδί θέλει, δοκιμάζει να παίξει στη θέση του μαέστρου διευθύνοντας την ορχήστρα.
- Όπως κάθονται στο πέταλο, χωρίζονται σε δύο ομάδες, αριστερά και δεξιά. Παίζουν τα ίδια παιχνίδια όπου όμως ο μαέστρος διευθύνει κάθε υποομάδα με το ένα του χέρι. Έτσι, όταν μία ομάδα κάνει *crescendo* η άλλη μπορεί να κάνει *diminuendo* ή να παίξουν ατάκες σε διαφορετικές στιγμές.

8. Όταν μοιράζουμε μουσικά όργανα, ακόμα και σε μεγάλα παιδιά, είναι αδύνατον να πειθαρχήσουν στην αρχή και να μην παίζουν μέχρι να ετοιμαστούμε όλοι. Έτσι, όταν ο μουσικός παιδαγωγός φτάνει στη θέση του μαέστρου υπάρχει ήδη φασαρία. Αντί να προσπαθήσει να τη σταματήσει, είναι ευκολότερο να την ελέγξει ξεκινώντας και ο ίδιος από αυτό το σημείο.

Το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού

- Με ένα παιχνίδι κίνησης τα παιδιά χωρίζονται σε 2-3 ομάδες.
- Τα παιδιά μιας ομάδας βγαίνουν για λίγο έξω από την αίθουσα έτσι ώστε τα παιδιά των άλλων ομάδων να κρύψουν τον θησαυρό που μπορεί να είναι ένα μικρό μπαλάκι ή οποιοδήποτε ωραίο μικρό αντικείμενο.
- Όταν η ομάδα μπαίνει στην αίθουσα παίρνει μουσικά όργανα και παίζουν ακολουθώντας τις δυναμικές που δείχνει με τα χέρια του ο μαέστρος. Ένα από τα παιδιά δεν παίζει μουσική και γίνεται εξερευνητής. Όταν ο ήχος δυναμώνει σημαίνει πως είναι κοντά στο θησαυρό, όταν ο ήχος χαμηλώνει σημαίνει πως είναι μακριά από το θησαυρό.
- Παίζουν με τη σειρά τους και οι άλλες ομάδες.

Το volume του ενισχυτή

- Τα παιδιά κάθονται σε πέταλο απέναντι από τον μουσικό παιδαγωγό κρατώντας κάποιο μουσικό όργανο, ακόμα και απλά αντικείμενα που μπορούν να παίζουν σε διαφορετικές δυναμικές όπως για παράδειγμα τα ξυλάκια.
- Ο μουσικός παιδαγωγός ζωγραφίζει σε έναν πίνακα το σχήμα που βλέπετε. Τοποθετεί κάθετα μία μπαγκέτα σε διάφορες εντάσεις και τα παιδιά παίζουν με την ανάλογη δυναμική.
- Παιχνίδι με κάρτες:
 - ο Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες ένα παιδί από τη μία ομάδα διαλέγει στην τύχη μία από τις 5 κάρτες. Καλείται τώρα να παίξει το μουσικό όργανο που κρατά στη στάθμη που δείχνει η κάρτα του έτσι ώστε τα άλλα παιδιά από την ομάδα του να καταλάβουν ποια στάθμη παίζει. Πριν αρχίσει το παιχνίδι μπορεί να κάνει μία δοκιμαστική εκτέλεση σε όλες τις στάθμες ώστε οι συμπαίκτες του, να ακούσουν τις δυναμικές του.
 - ο Επαναλαμβάνουμε το παιχνίδι με την άλλη ομάδα.⁹

5
4
3
2
1

**Για μικρά παιδιά χρησιμοποιούμε ένα ποτενσιόμετρο με αρίθμηση 1-5. Για μεγαλύτερα παιδιά αλλά και νέους της ορχήστρας, μπορεί να γίνει το ίδιο παιχνίδι με διαβάθμιση 1-10.*

Στη θέση των αριθμών 1,2 κ.τ.λ. μπορούμε να βάλουμε αργότερα τους μουσικούς συμβολισμούς *pp*, *p*, *mp*, *mf*, *f*, *ff*.

[Ποντεσιόμετρα 1-5](#) | [Ποντεσιόμετρα 1-10](#)

9. Στη θέση των αριθμών 1,2 κ.τ.λ. μπορούμε να βάλουμε αργότερα τους μουσικούς συμβολισμούς *pp*, *p*, *mp*, *mf* κτ.λ.

Παρτιτούρες δυναμικής

- Τα παιδιά χωρίζονται με ένα παιχνίδι κίνησης σε δύο ομάδες
- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει στον πίνακα τις [6 κάρτες](#) όπου τα μουσικά όργανα που διαθέτουμε μπορούν να παίξουν τις διαφορετικές δυναμικές της κάρτας. Αν έχουμε κρουστά όργανα παίζουν σε τρέμολο ενώ τα μελωδικά όργανα μπορούν να κάνουν το ίδιο σε μία μόνο νότα. Παίζουν όλοι μαζί για εξάσκηση, τις 6 περιπτώσεις που δείχνουν οι κάρτες.
- Τα παιδιά της μίας ομάδας διαλέγουν στην τύχη μία κάρτα και καλούνται να την εκτελέσουν όσο πιο καλά γίνεται ώστε τα παιδιά της άλλης ομάδας να βρουν ποια από τις 6 κάρτες είναι αυτή που παίζουν. Νικάει η ομάδα που θα παίξει τόσο καλά την κάρτα ώστε να την βρει η άλλη ομάδα, αλλά και η ομάδα που βρίσκει τη σωστή εκτέλεση. Αν χάσουν και οι δύο ομάδες, παίρνει πόντο ο μουσικός παιδαγωγός!¹⁰
- Παίζει η άλλη ομάδα.
- Μπορεί να γίνει το ίδιο παιχνίδι όπου τα παιδιά δημιουργούν τις δικές τους διαφορετικές εναλλαγές δυναμικής σε [άδειες κάρτες](#) που τους δίνουμε.

10. Αυτό αποτελεί μία γνωστή τεχνική σε παιχνίδια ομάδων. Ο μουσικός παιδαγωγός ενισχύει το ανταγωνισμό των ομάδων αλλά στο τέλος μπορούν οι ομάδες να ενωθούν με κοινό αντίπαλο το δάσκαλό τους. Έτσι, εκτός του ότι καλλιεργούν αυτό που ονομάζεται ως ευγενή άμιλλα, βλέπουν ότι οι ομάδες μπορούν να αλλάζουν και το παιχνίδι να διατηρεί το ενδιαφέρον του.

Ο καιρός¹¹

- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει στα παιδιά με ένα τύμπανο, τρεις διαφορετικές συνθήκες καιρού:
 - Παίζοντας «τα» (τέταρτα) έχει ήλιο και όταν αρχίσει το παιχνίδι, τα παιδιά θα μπορούν να περπατάνε στο ρυθμό χαζεύοντας τη φύση ή χαιρετώντας το ένα το άλλο.
 - Παίζοντας «τίτι» (όγδοα) έχει ψιλή βροχή και τα παιδιά θα μπορούν να περπατούν πιο γρήγορα – πάνω στο ρυθμό – κρατώντας μία φανταστική ομπρέλα.
 - Παίζοντας «τίριτιρι» (δέκατα έκτα) έχει καταιγίδα και τα παιδιά θα τρέχουν στο ρυθμό καλύπτοντας το κεφάλι τους από την πολλή βροχή.
- Τα παιδιά σηκώνονται και παίζουν αναγνωρίζοντας και ακολουθώντας τα ρυθμικά στοιχεία που παίζει κάθε φορά ο μουσικός παιδαγωγός.
- Το παιχνίδι μπορεί να ξαναπαιχτεί όπου αυτή τη φορά το τύμπανο το κρατά ένα από τα παιδιά και παίζει τις τρεις συνθήκες.

11. Ένα παιχνίδι κατάλληλο ακόμα και για πολύ μικρά παιδιά. Αν παιχτεί με γρήγορες εναλλαγές, μπορεί να είναι ενδιαφέρον και για μεγαλύτερα.

Ο καιρός στα χέρια των παιδιών

- Σε συνέχεια του προηγούμενου παιχνιδιού, κάθε παιδί παίρνει από ένα μουσικό όργανο.
- Στην αρχή, ο μουσικός παιδαγωγός και τα παιδιά παίζουν μαζί τις τρεις συνθήκες του καιρού (τέταρτα, όγδοα, δέκατα έκτα).
- Στη συνέχεια ο μουσικός παιδαγωγός κρατάει σταθερά το τέμπο με τέταρτα ενώ λέει κάθε φορά μία άλλη συνθήκη (ήλιος, βροχή, καταιγίδα). Τα παιδιά καλούνται να παίζουν στο ρυθμό που είπε ο μουσικός παιδαγωγός (τέταρτα, όγδοα, δέκατα έκτα) μέχρι να πει μία άλλη συνθήκη.
- Το παιχνίδι γίνεται περισσότερο ενδιαφέρον όταν τη θέση του μουσικού παιδαγωγού παίρνουν ένα – ένα τα παιδιά.

Μια αλλιώτικη γλώσσα

- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει στα παιδιά, με βάση τη μέθοδο Kodaly, μία νέα γλώσσα¹² όπου έχει μαζί λέξεις και κινήσεις. Πρόκειται για μία παιγνιώδη και αποτελεσματική εισαγωγή στην αντίληψη, εκτέλεση και ανάγνωση του ρυθμού.
- Αρχικά, εισάγει τρία ρυθμικά στοιχεία - όπως μπορείτε να δείτε στο σχετικό βίντεο - τα τέταρτα, όγδοα και την παύση. Στη συνέχεια εισάγει το μισό και τα δέκατα έκτα.
 - ο Ο μουσικός παιδαγωγός παίζει τέσσερις χρόνους¹³ και τα παιδιά επαναλαμβάνουν αμέσως με τις ίδιες λέξεις και κινήσεις.
 - ο Ο μουσικός παιδαγωγός παίζει μόνο τις κινήσεις χωρίς να λέει τις λέξεις. Τα παιδιά επαναλαμβάνουν αμέσως λέγοντας τις λέξεις, χωρίς να κάνουν τις κινήσεις.
 - ο Ο μουσικός παιδαγωγός λέει τις λέξεις και τα παιδιά επαναλαμβάνουν αμέσως παίζοντας τις κινήσεις, χωρίς να λένε τις λέξεις.
 - ο Το παιχνίδι αποκτά περισσότερο ενδιαφέρον και επιτυγχάνει και τους κοινωνικούς στόχους του προγράμματος εάν τα παιδιά είναι χωρισμένα σε δύο ή τρεις ομάδες.
 - ο Αυτή τη φορά ο μουσικός παιδαγωγός παίζει έναν ρυθμό στο τύμπανο, χωρίς δηλαδή να κάνει τις ηχηρές κινήσεις. Κάθε ομάδα παιδιών κάνει συμβούλιο προκειμένου να βρει ποιος ήταν ο ρυθμός που έπαιξε ο μουσικός παιδαγωγός.

[Μία καινούργια γλώσσα: τα, τίτι, σς](#)

[Μία καινούργια γλώσσα: τάα, τίριτιρι](#)

12. Τα παρακάτω παιχνίδια είναι ιδανικά ακόμα και σε ομάδες παιδιών που δεν γνωρίζουν καθόλου τη γλώσσα του περιβάλλοντος. Εδώ, τα παιχνίδια ομάδας μπορεί να επιτευχθούν ακόμα και αν τα παιδιά μιλάνε διαφορετικές μεταξύ τους γλώσσες.

13. Σε αυτά τα παιχνίδια είναι καλό να κρατήσουμε το δεδομένο ενός μέτρου 4/4 όπου ο δάσκαλος παίζει κάθε φορά ένα μέτρο.

Μαθαίνοντας νέες λέξεις

- Σε συνέχεια των προηγούμενων δράσεων, ο μουσικός παιδαγωγός εισάγει νέες λέξεις και ηχηρές κινήσεις: τα-α, τίριτιρι, έν-τι. Μπορείτε να δείτε τις κινήσεις στο παρακάτω βίντεο.
- Κάθε φορά εισάγουμε ένα μόνο καινούργιο ρυθμικό στοιχείο, και αυτό όταν έχουν κατακτηθεί πλήρως τα προηγούμενα.

[Μία καινούργια γλώσσα: έντι, ρίτι-τι, τί-τιρι, τρίολα](#)

Εισαγωγή στη γραφή

- Ο μουσικός παιδαγωγός παίζει το παιχνίδι όπου χτυπά το τύμπανο και τα παιδιά λένε τις ρυθμικές λέξεις, με το τρόπο που περιγράφεται στις προηγούμενες δραστηριότητες.
- Μετά από ένα-δύο μέτρα όπου οι ομάδες των παιδιών βρίσκουν αμέσως τις λέξεις, ο μουσικός παιδαγωγός παίζει ένα ρυθμικό μοτίβο με μεγάλη διάρκεια, πάνω από 4 μέτρα. Έτσι τα παιδιά είναι αδύνατον να το θυμούνται. Αναζητώντας όλοι μαζί τρόπους για να μπορέσει κάποιος να θυμάται αυτό το μοτίβο ακόμα και μετά από μέρες ή χρόνια - χωρίς τεχνικά μέσα όπως μία βιντεοσκόπηση - είναι πολύ πιθανόν κάποιο παιδί να προτείνει τη γραφή.
- Με τον τρόπο αυτό, η μουσική γραφή εισάγεται ως λύση σε ένα πρόβλημα και όχι ως πρόβλημα, όπως συχνά συμβαίνει σε αρκετές μουσικές σχολές.

Παιχνίδια με κάρτες

- Προετοιμασία:
 - ο Τα παιδιά, μέσω ενός παιχνιδιού, χωρίζονται σε 2 ή 3 ομάδες.
 - ο Ο μουσικός παιδαγωγός, χρησιμοποιώντας το [συνοδευτικό υλικό](#), έχει ετοιμάσει σετ με κάρτες τις οποίες δίνει στις ομάδες των παιδιών.
- Παιχνίδια:
 - ο Κάθε ομάδα παιδιών φτιάχνει μία ρυθμική φράση 4 μέτρων σε μέτρο πάντα 4/4. Στη συνέχεια, προκαλεί μία άλλη ομάδα να την εκτελέσει με τα τύμπανα ή άλλο κρουστό όργανο.
 - ο Ο μουσικός παιδαγωγός παίζει ένα ρυθμικό μοτίβο ενός μέτρου 4/4 στο τύμπανο. Τα παιδιά συνεργάζονται στην ομάδα τους ώστε να σχηματίσουν με τις κάρτες το μοτίβο που έπαιξε ο μουσικός παιδαγωγός.
 - ο Τα παιδιά μιας ομάδας σχηματίζουν ένα ρυθμικό μοτίβο με τις κάρτες που έχουν και το παίζουν στα τύμπανα. Τα παιδιά των άλλων ομάδων κάνουν συμβούλιο για να βρουν και να σχηματίσουν το ίδιο μοτίβο.
 - ο Ο μουσικός παιδαγωγός ή τα παιδιά μπορούν να σχηματίσουν μοτίβα τριών ή τεσσάρων μέτρων. Για να καταφέρουν να το βρουν θα πρέπει να οργανωθούν ώστε κάθε παιδί να συγκεντρωθεί και να ακούσει ένα από τα μέτρα που θα παιχτούν.

Πτήσεις αεροπλάνων

- Με ένα παιχνίδι κίνησης τα παιδιά χωρίζονται σε 2-3 ομάδες.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει στον πίνακα, όλα ή ορισμένα από τα σχήματα που παρουσιάζονται στην [καρτέλα](#). Μπορεί να τα παρουσιάσει ως πτήσεις αεροπλάνου ή οτιδήποτε άλλο θέλει.
- Χρησιμοποιεί μία φλογέρα lotus για να δείξει τον ήχο. Τα παιδιά επαναλαμβάνουν κάθε φορά τον ήχο με τη φωνή τους.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παίζει ένα από τα σχέδια. Τα παιδιά, όπως είναι σε ομάδες, κάνουν συμβούλιο και αποφασίζουν ποιο από τα σχήματα του πίνακα ακούστηκε.¹⁴
- Το παιχνίδι μπορεί να συνεχιστεί με τον μουσικός παιδαγωγός να παίζει 2, 3 ή και παραπάνω σχήματα, το ένα μετά το άλλο, καλύπτοντας έτσι όλα τα επίπεδα δυσκολίας, από παιδιά νηπιαγωγείου μέχρι νεαρούς μουσικούς.

14. Μπορείτε να δείτε το παιχνίδι σε ένα [επεισόδιο](#) της *Ελληνικής Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης* στο 4:53.

Μελωδικές καρτέλες

- Με ένα παιχνίδι κίνησης, τα παιδιά χωρίζονται σε 2-3 ομάδες.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει τις καρτέλες¹⁵ που έχει επιλέξει. Τις τραγουδάει, μαζί με τα παιδιά, με τους φθόγγους και τις παίζει σε ένα μουσικό όργανο.
- Στη συνέχεια επιλέγει και παίζει μία από τις κάρτες, ενώ τα παιδιά στις ομάδες κάνουν συμβούλιο και αποφασίζουν ποια από τις κάρτες έπαιξε ο δάσκαλος.
- Το παιχνίδι μπορεί να γίνει πιο δύσκολο αν ο μουσικός παιδαγωγός παίξει 2 ή και 3 κάρτες τη μία μετά την άλλη και τα παιδιά πρέπει να βρουν ποιες κάρτες παίχτηκαν και με ποια σειρά. Για μεγαλύτερη ευκολία μπορεί να κάνει μία παύση ανάμεσα στις κάρτες.
- Το παιχνίδι μπορεί να γίνει ακόμα πιο δύσκολο με περισσότερες κάρτες ή κάρτες που θα περιέχουν όλες τις νότες.

6 μελωδικές καρτέλες

9 μελωδικές καρτέλες

15. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις 6 ή τις 9 καρτέλες που προτείνονται αλλά και να δημιουργήσετε τις δικές σας με βάση το επίπεδο των μαθητών.

Ένα μουσικό κουγκ-φου

- Το παιχνίδι αυτό αποτελεί μία πρωτότυπη μέθοδο όπου οι μουσικοί φθόγγοι διδάσκονται ως κινήσεις του κουγκ φου. Με τον τρόπο αυτό, το μουσικό σολφέζ και ντικτέ γίνονται παιχνίδια και κατακτιόνται πιο εύκολα.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει τις τέσσερις βασικές κινήσεις όπως φαίνονται στο σχετικό βίντεο.¹⁶
 - ο Ντο- χαιρετισμός στο δάσκαλο
 - ο Σολ – θέση ετοιμότητας
 - ο Μι – θέση άμυνας
 - ο Λα – επίθεση γροθιάς.
- Τα παιδιά παίζουν μαζί με τον μουσικό παιδαγωγό μιμούμενα τις ίδιες κινήσεις και τραγουδώντας ταυτόχρονα τους φθόγγους όπως ο μουσικός παιδαγωγός.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παίζει τους φθόγγους σε ένα πιάνο ή άλλο μουσικό όργανο και τα παιδιά μαντεύουν τους ήχους και κάνουν τις ανάλογες κινήσεις τραγουδώντας τους φθόγγους.
- Ο μουσικός παιδαγωγός εισάγει τη γραφή των τεσσάρων αυτών μουσικών φθόγγων και συντάσσει απλά μοτίβα σε μέτρο 4/4. Τα παιδιά κάνουν τις κινήσεις και τραγουδούν με βάση το σολφέζ που διαβάζουν.
- Τα παραπάνω παιχνίδια μπορούν να γίνουν και με ομάδες αυξάνοντας το ενδιαφέρον των παιδιών και το κίνητρο για συμμετοχή.
- Στη συνέχεια μπορούν να προστεθούν και οι υπόλοιποι φθόγγοι που μπορείτε να δείτε στο σχετικό βίντεο. Εντούτοις, η σημασία αυτού του παιχνιδιού είναι να δημιουργήσει μία πρώτη, εύκολη και ευχάριστη εισαγωγή στη μουσική ανάγνωση, γραφή και ορθογραφία (solfège & dictée).

[Βίντεο με Κουγκ-φου: Ντο-μι-σολ-λα](#) | [Βίντεο με Κουγκ-φου: Όλες οι νότες](#)

16. Σχετικό βίντεο μουσικό κουγκ φου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 - Ενεργητικές Μουσικές Ακροάσεις

Εισαγωγή

Με αυτόν τον όρο εννοούμε τις μουσικές ακροάσεις που γίνονται σε μία ομάδα, με την ενεργό συμμετοχή των μελών της. Η ενεργή συμμετοχή σε μία μουσική ακρόαση εξασφαλίζεται όταν μπορέσουμε να μεταφέρουμε το μουσικό ερέθισμα σε άλλες μορφές έκφρασης όπως το θέατρο, η ζωγραφική, η δημιουργία μιας ιστορίας ή και η παράλληλη μουσική συνοδεία.

Σε ό,τι αφορά στην ενεργητική μουσική ακρόαση και το θέατρο, μπορούμε να εργαστούμε σε τρία στάδια:

Στο πρώτο στάδιο, η μουσική που χρησιμοποιούμε μπορεί να περιγράψει μία ιστορία δοσμένη από τον μουσικό παιδαγωγό. Έτσι, τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη μουσική φόρμα ως αφήγηση.

Στο δεύτερο στάδιο, ο μουσικός παιδαγωγός μπορεί να προτείνει μία μουσική ακρόαση δίνοντας στα παιδιά μόνο έναν τίτλο όπως για παράδειγμα «θάλασσα» ή «νύχτα στο δάσος». Εδώ, την ιστορία θα τη δημιουργήσουν τα ίδια τα παιδιά με βάση τη μορφή της μουσικής και τον τίτλο που έδωσε ο μουσικός παιδαγωγός.

Σε ένα τρίτο στάδιο, μπορούμε να βάλουμε να ακουστεί μία μουσική χωρίς να δώσουμε κανέναν τίτλο. Τα παιδιά ακούν με προσοχή και στη συνέχεια μοιράζονται τις σκέψεις τους. Ο ρόλος του μουσικού παιδαγωγού είναι να βοηθήσει την ομάδα ώστε να καταλήξει σε μία σύνθεση των ιδεών που θα είναι και η τελική ιστορία της ομάδας.

Μία ενεργητική μουσική ακρόαση μπορεί όμως να αποτελέσει αφορμή για ένα μουσικό αυτοσχεδιασμό. Τα παιδιά ακούνε για λίγη ώρα το μουσικό έργο που προτείνει ο μουσικός παιδαγωγός. Στη συνέχεια παίρνουν μουσικά όργανα και παίζουν μαζί με το μουσικό έργο.

Παρακάτω, μπορείτε να βρείτε υλικό για δοκιμάσετε αυτές τις δραστηριότητες οι οποίες αποτελούν σημαντικό υλικό ενός προγράμματος μουσικής αγωγής αφενός γιατί εισάγουν στην αντίληψη της μουσικής φόρμας και της ευχαρίστηση της μουσικής ακρόασης και αφετέρου γιατί δίνουν αφορμή για ευχαρίστηση και δημιουργία μαζί με τους άλλους, συμβάλλοντας σημαντικά στην κοινωνική διάσταση του ρόλου της τέχνης.

Η μουσική αφηγείται

- Εδώ προτείνονται έργα ευδιάκριτης μορφολογίας και μικρής διάρκειας.
- Ο μουσικός παιδαγωγός αφηγείται την ιστορία που έχει σκεφτεί, παράλληλα με την ακρόαση της μουσικής.
- Στη συνέχεια, ακούνε ξανά τη μουσική χωρίς να αφηγείται ο ίδιος αλλά τα ίδια τα παιδιά τα οποία αναγνωρίζουν την εξέλιξη της ιστορίας πάνω στις μορφολογικές αλλαγές της μουσικής.
- Τέλος, τα παιδιά μπορούν να χωριστούν σε ρόλους και να δραματοποιήσουν την ιστορία ακούγοντας τη μουσική.
- Εδώ θα βρείτε μερικά παραδείγματα αυτής της τεχνικής:

[Antonio Vivaldi – Η άνοιξη](#)

[Antonio Vivaldi – Ο χειμώνας](#)

[Johannes Brahms – Τα άλογα](#)

Φτιάχνουμε τη δική μας ιστορία

- Ο μουσικός παιδαγωγός ζητά από τα παιδιά να ακούσουν με προσοχή ένα μουσικό έργο. Τους δίνει μόνο έναν τίτλο, βάσει του οποίου κάθε παιδί, μαζί με τη μουσική που θα ακούσει, προσπαθεί να σκεφτεί μία ιστορία.
- Στη συνέχεια, τα παιδιά μοιράζονται τις σκέψεις τους και με τη βοήθεια του μουσικού παιδαγωγού οδηγούνται στη σύνθεση μιας κοινής ιστορίας.
- Ακούνε και πάλι τη μουσική λέγοντας την ιστορία που έφτιαξαν.
- Χωρίζονται σε ρόλους και παίζουν θέατρο την ιστορία τους, την ώρα που ακούγεται η μουσική.

Παρακάτω θα βρείτε μερικά έργα με τους τίτλους που σας προτείνουμε να δώσετε στα παιδιά:

[Θάλασσα](#) – F. Momprou, Musica Callada, no.10

[Η βροχούλα](#) – Takis Farazis, Spells of Musing, Drizzle

[Ο μάγος](#) – Marisa Robles, The Narnia Suite, The Magician

Με μουσική στη μουσική

Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες, δύο μικρές ορχήστρες για αυτοσχεδιασμό.

- Ακούνε για λίγη ώρα το έργο που προτείνει ο μουσικός παιδαγωγός, πάνω στο οποίο θα αυτοσχεδιάσουν μουσικά στη συνέχεια.
- Τα παιδιά της μιας ομάδας παίρνουν διάφορα κρουστά μουσικά όργανα¹⁷ ή αυτοσχέδια ηχογόνα αντικείμενα όπως κουτιά, ξύλινες κουτάλες, μεταλλικά καπάκια κατσαρόλας κ.α.
- Παίζουν μαζί με τη μουσική. Τα παιδιά της άλλης ομάδας παρατηρούν και όταν τελειώσει η συναυλία συζητούν και σχολιάζουν όλοι μαζί. Στη συνέχεια παίρνει μουσικά όργανα η άλλη ομάδα.

Παρακάτω, σας προτείνουμε δύο μουσικά έργα, κατάλληλα για αυτή τη δραστηριότητα:

[Reflections On Spring](#) – Ýlir, Claudio Puntin

[Shell](#) – Paul Lytton

17. Το ίδιο παιχνίδι μπορεί να παιχτεί και με μέλη ορχήστρας όπου τα παιδιά και οι νέοι παίζουν με τα μουσικά τους όργανα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Μουσικός Αυτοσχεδιασμός και Σύνθεση

Εισαγωγή

Εδώ ο μουσικός στόχος είναι τα παιδιά να μπορέσουν να αυτοσχεδιάσουν, να συνθέσουν, να εκτελέσουν και να καταγράψουν τη δική τους μουσική βιώνοντας τη χαρά της ελεύθερης έκφρασης και της ομαδικής δημιουργίας.

Από τη λέξη στη μουσική

- Με ένα παιχνίδι, τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ή 3 ομάδες.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει τις 6 κάρτες¹⁸ με τις λέξεις-συναισθήματα.
- Μένει στην αίθουσα μόνο η μία ομάδα η οποία τραβάει στην τύχη μία από τις κάρτες.
- Η ομάδα αυτή, θα πρέπει μέσα σε λίγα λεπτά να ετοιμάσει μία μουσική με την οποία τα παιδιά των άλλων ομάδων πρέπει να καταλάβουν για ποια κάρτα παίζουν μουσική.
- Τα παιδιά των άλλων ομάδων επιστρέφουν στην αίθουσα για να ακούσουν τη μουσική σύνθεση που έχει ετοιμαστεί.
- Στη συνέχεια κάνουν συμβούλιο ώστε να αποφασίσουν για ποια κάρτα έγινε η μουσική αυτή σύνθεση.

[Οι κάρτες στα ελληνικά](#)

[Οι κάρτες στα αγγλικά](#)

18. Ανάλογα με την ηλικία και το επίπεδο των μαθητών μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε λιγότερες κάρτες. Έτσι, για μικρά παιδιά μπορούμε να παρουσιάσουμε μόνο τρεις και αρκετά διαφορετικές μεταξύ τους κάρτες.

Από τη ζωγραφική στη μουσική

- Με ένα παιχνίδι, τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ή 3 ομάδες.
- Ο μουσικός παιδαγωγός παρουσιάζει 4 πίνακες ζωγραφικής που έχει επιλέξει ώστε να προκαλούν αρκετά διαφορετική αίσθηση ο ένας από τον άλλο.
- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους πίνακες που σας προτείνουμε παρακάτω.
- Η μία ομάδα μένει στην αίθουσα ενώ τα υπόλοιπα παιδιά βγαίνουν για λίγο έξω.
- Τα παιδιά στην αίθουσα διαλέγουν έναν πίνακα και ετοιμάζουν μία μουσική με σκοπό τα παιδιά των άλλων ομάδων να καταλάβουν για ποιον πίνακα παίζουν μουσική.
- Τα παιδιά των άλλων ομάδων επιστρέφουν στην αίθουσα, ακούνε τη μουσική και κάνουν συμβούλιο για να αποφασίσουν για ποιον από τους πίνακες έγινε η μουσική που άκουσαν.¹⁹

[Ένα παράδειγμα με 4 πίνακες του Κωνσταντίνου Βολανάκη](#)

19. Ανάλογα με την ηλικία των παιδιών και το επίπεδό τους μπορεί να κάνει το παιχνίδι ευκολότερο παρουσιάζοντας 3 ή και 2 μόνο πίνακες.

Κεφάλαιο 3: Καλές Πρακτικές και Αποτελεσματικές Μέθοδοι Διδασκαλίας

Ταυτότητα, Ετερότητα και Ελεύθερο Υποκείμενο

Συμβουλές για την καλή εφαρμογή των προτεινόμενων δραστηριοτήτων

Βασική προϋπόθεση της επιτυχούς εφαρμογής των προτεινόμενων δραστηριοτήτων, είναι ο ειλικρινής και βαθύς σεβασμός στον «άλλον», ως ένα ιδιαίτερο και ξεχωριστό υποκείμενο. Ένα άγνωστο υποκείμενο το οποίο ο/η μέντορας καλείται να γνωρίσει μέσα από μία περιπέτεια εκπαιδευτικών συναντήσεων. Στη δική μας περίπτωση, η περιπέτεια αυτών των συναντήσεων αφορά στη μουσική και τη δημιουργία.

Η δημιουργική συνάντηση ενός ανθρώπου στον ρόλο του εκπαιδευτικού με τον οποιονδήποτε «άλλον» σχετίζεται με τον τρόπο που μπορεί να αποδεχθεί την ετερότητα. Η αποδοχή αυτή δεν εξαρτάται μόνο από τις ιδεολογικές αντιλήψεις του/της εκπαιδευτικού όπου ο «άλλος» εννοείται ως ισότιμος, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε διαφορετικότητά του στην εθνικότητα, τη θρησκεία, τη γλώσσα, το φύλο, την ταξική του θέση ή τις μαθησιακές του ικανότητες. Χρειάζεται ακόμα, ο/η εκπαιδευτικός να διαθέτει μία αρκετά απαρτιωμένη ψυχική συγκρότηση, με μία ισχυρή ταυτότητα, ώστε να μπορεί να συναντά τους «άλλους» με λιγότερο φόβο και προκατάληψη. Μία τέτοια ψυχική συγκρότηση δεν έχει ανάγκη, ως άμυνα, τις στερεοτυπικές κατασκευές για τους «άλλους», ενώ μπορεί να μπαίνει στην περιπέτεια των παιδαγωγικών συναντήσεων χωρίς να χρειάζεται να δαιμονοποιεί ή να εξιδανικεύει εκ των προτέρων τους «άλλους».

Ο μαθητής «άλλος», από την μεριά του, όταν συναντά έναν ή μία παιδαγωγό με τα παραπάνω χαρακτηριστικά, αισθάνεται μεγαλύτερη εμπιστοσύνη και ελευθερία στο να εκφραστεί και να επικοινωνήσει με θάρρος και ειλικρίνεια.

Για να γίνει περισσότερο κατανοητό αυτό το κάπως δύσκολο σημείο, θα χρησιμοποιήσουμε δύο απλά παραδείγματα:

Στην Α΄ τάξη ενός δημοτικού σχολείου, η δασκάλα μοιράζει φωτοτυπίες στους μαθητές της για να κάνουν μία εργασία στο σπίτι. Όταν φτάνει στις δύο μαθήτριές της που είναι Ρομά, δεν τους δίνει το χαρτί της φωτοτυπίας λέγοντας πως ούτως ή άλλως αποκλείεται να κάνουν δουλειά στο σπίτι. Αποκλείει δηλαδή εκ προοιμίου τους «άλλους» λόγω καταγωγής, ανεξάρτητα από το ποιοι πραγματικά είναι.

Σε μία δομή υποδοχής προσφύγων, ένας νεαρός εκπαιδευτικός παίζει ένα μουσικό παιχνίδι με τα παιδιά. Ο κανόνας λέει ότι όταν ένα παιδί παίζει με το μουσικό όργανο ενώ ο μαέστρος έχει κλείσει τα χέρια του, τότε ο μαέστρος του παίρνει το μουσικό όργανο για δύο λεπτά. Ένα μικρό αγόρι αγνοεί συνεχώς τον κανόνα και ο/η εκπαιδευτικός δεν του στερεί το μουσικό όργανο. Στη συνέχεια μας εξηγεί πώς το έκανε γιατί δεν ήθελε να στενοχωρήσει ένα παιδί που έχει ήδη βιώσει τόσα τραύματα.

«Πώς είναι δυνατόν να στερήσω εγώ το μουσικό όργανο σε ένα παιδί που έχει στερηθεί τόσα πολλά;», όπως μας λέει. Και σε αυτή την περίπτωση, ο εκπαιδευτικός αγνοεί τον άλλον ως υποκείμενο και τον κατατάσσει στερεοτυπικά στη θέση του αδύναμου «άλλου». Δεν τον συναντά ως άγνωστο αλλά ως κάποιον τον οποίο νομίζει ότι γνωρίζει και μάλιστα τον λυπάται. Με αυτόν τον τρόπο δεν τον βοηθά να ενταχθεί στο πλαίσιο των κανόνων και στην ομάδα των υπόλοιπων παιδιών, μία διαδικασία που θα βοηθήσει το μικρό αγόρι να γίνει ένα ελεύθερο και ανεξάρτητο υποκείμενο. Οπωσδήποτε, βέβαια, θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας το ιστορικό των μαθητών και των μαθητριών μας, να δείχνουμε ιδιαίτερη υπομονή και κατανόηση και κατά περίπτωση να μπορούμε να αμβλύνουμε τους κανόνες, όμως θα πρέπει επίσης να σεβόμαστε κάθε παιδί ως ένα ελεύθερο υποκείμενο το οποίο μπορεί να υπόκειται στους κανόνες.

Η Σημασία του Παιδαγωγικού Έργου σε Ομάδες

Οι προτεινόμενες μουσικές δραστηριότητες στηρίζονται στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες καλούνται να συναγωνιστούν άλλες ομάδες στο πλαίσιο των μουσικών παιχνιδιών, καθώς και να δημιουργήσουν και να παρουσιάσουν πρωτότυπα έργα ανεξάρτητα από το συναγωνισμό τους με τα άλλα παιδιά. Ο τρόπος που συγκροτούνται οι ομάδες ποικίλει ανάλογα με το πώς θέλει να διαχειριστεί ο/η μουσικός παιδαγωγός τη δυναμική της τάξης. Έτσι, μπορεί τα ίδια τα παιδιά, μέσα από ένα κινητικό παιχνίδι, να επιλέξουν τις ομάδες τους. Μπορεί να επιλέξει κάθε παιδί έναν άλλον και ο/η μουσικός παιδαγωγός να συνδέσει τα ζευγάρια δημιουργώντας τις ομάδες που θέλει, μπορεί να δημιουργηθούν ομάδες μέσα από παιχνίδια κλήρωσης, δηλαδή με τελείως τυχαίο τρόπο κ.ά..

Η εργασία σε ομάδες συμβάλει καταρχάς στη δημιουργία ενός κλίματος χαράς και παιχνιδιού. Μέσα από το παιχνίδι και το συναγωνισμό μεταξύ των ομάδων, οι μαθητές αναπτύσσουν ένα ισχυρό κίνητρο για τη συμμετοχή τους στο μάθημα, αλλά και την ικανότητά τους να συνεργάζονται μεταξύ τους αποτελεσματικά. Η ικανότητα αυτή για συνεργασία διευρύνει τις κοινωνικές τους δεξιότητες και την αποδοχή κάθε μαθητή για τον «διαφορετικό άλλο». Αναπτύσσει επίσης το αίσθημα της ευγενούς άμιλλας και τη διαχείριση τόσο της ματαίωσης της ήττας όσο και της έπαρσης της νίκης.

Η ασφάλεια που θα αισθανθεί ένα εσωστρεφές παιδί μέσα σε μία μικρή ομάδα, μπορεί να συμβάλει στην συμπερίληψή του στην μεγάλη ομάδα της τάξης, στην ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης του και στην ισχυροποίηση της ταυτότητάς του. Από την άλλη, η συνθήκη της ομάδας μπορεί να βοηθήσει ακόμα κι ένα παιδί με παραβατική συμπεριφορά να αισθανθεί την έγνοια των άλλων και να προχωρήσει στις ψυχικές εκείνες διεργασίες που θα του επιτρέψουν να είναι δημιουργικό μέλος της ομάδας. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι ένα παιδί που έχει υποστεί οποιασδήποτε μορφής τραύμα, όπως για παράδειγμα είναι η προσφυγιά και η μετανάστευση, η απότομη αλλαγή οικογενειακής κατάστασης ή η κακοποιητική συμπεριφορά από το περιβάλλον, είναι πιθανόν να αναπτύξει μία έντονη επιθετικότητα. Εάν στρέψει αυτήν την επιθετικότητα προς τον εαυτό του, τότε μπορούμε να δούμε μία καταθλιπτική συμπεριφορά ή μία πλήρη αδιαφορία και απόσυρση από το κοινωνικό περιβάλλον. Εάν αυτή η επιθετικότητα στραφεί προς τα έξω μπορούμε να δούμε φαινόμενα αντικοινωνικής συμπεριφοράς και παραβατικότητας. Σε κάθε περίπτωση ο/η μουσικός παιδαγωγός διατηρεί το παιδαγωγικό πλαίσιο που έχει ορίσει και δίνει χώρο και χρόνο στην εκπαιδευτική διαδικασία ώστε να επιτευχθεί ο βασικός του σκοπός που είναι η συμπερίληψη αυτών των παιδιών στο κοινωνικό σύνολο. Η εργασία σε ομάδες, μπορεί να δημιουργήσει το κατάλληλο διευκολυντικό περιβάλλον όπου τα παιδιά να αισθανθούν την απαραίτητη ασφάλεια προκειμένου να μπορέσουν να μετουσιώσουν αυτό το τραύμα σε δημιουργία.

Η διδασκαλία, λοιπόν, σε ομάδες συμβάλλει καθοριστικά στην επίτευξη τόσο των γνωστικών όσο και των κοινωνικών στόχων κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος, ειδικά του ΜΑC, όπου οι κοινωνικοί στόχοι θα πρέπει να επιτευχθούν μέσα από την τέχνη και τη δημιουργία.

Ασυνείδητες Προκαταλήψεις και Αναστοχασμός

Ο αναστοχασμός στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι μία εξαιρετικά σημαντική διαδικασία, απαραίτητη στην προσωπική και επαγγελματική εξέλιξη κάθε εκπαιδευτικού και στην επίτευξη των παιδαγωγικών του/της στόχων. Ο αναστοχασμός μπορεί να επισημαίνει στον/στην εκπαιδευτικό από απλές αστοχίες του εκπαιδευτικού σχεδιασμού μέχρι την ανάδυση δικών του ασυνείδητων προκαταλήψεων, οι οποίες μπορούν να παρεμποδίζουν την επίτευξη των παιδαγωγικών του/της στόχων. Για να γίνει περισσότερο σαφές αυτό το σημείο, ας δούμε ένα παράδειγμα όπου ο/η εκπαιδευτικός ακολουθεί κατά γράμμα μία από τις προτεινόμενες δραστηριότητες του προηγούμενου κεφαλαίου, αλλά δυστυχώς τα αποτελέσματα δεν είναι τα αναμενόμενα:

Ο δάσκαλος μουσικής αποφασίζει να εφαρμόσει τη μουσική δραστηριότητα του προγράμματος που αφορά στο ηχόχρωμα δουλεύοντας με παιδιά της Γ΄ τάξης ενός δημόσιου δημοτικού σχολείου στην Αθήνα. Ακολουθεί πιστά τις οδηγίες και χωρίζει τα παιδιά σε δύο ομάδες. Ένα παιδί της πρώτης ομάδας λέει τη λέξη «καλημέρα». Τα παιδιά της δεύτερης ομάδας ψάχνουν να βρουν ποιο παιδί μίλησε. Για κάθε σωστή απάντηση η ομάδα παίρνει κάποιους πόντους. Μετά παίζει η δεύτερη ομάδα. Ο δάσκαλος ρωτάει ποια παιδιά γνωρίζουν και άλλες γλώσσες. Κάποιο παιδί που η μητέρα του είναι από τη Δανία λέει το καλη-μέρα στα δανέζικα, κάποιο άλλο στα τούρκικα. Όταν ο Βασίλης λέει ότι ξέρει τη λέξη στα φιλιππινέζικα, ο δάσκαλος γελάει και δηλώνει:

«Κατάλαβα, όταν ήσουνα μωρό είχες φιλιππινέζα νταντά και έτσι έμαθες τα φιλιππινέζικα». Το παιδί τα χάνει και απαντά αμήχανα: «Όχι, κύριε, η μητέρα μου είναι Φιλιππινέζα». Όταν φτάνει στον Αλμπέρτο, ο οποίος έχει έρθει από την Αλβανία πριν από λίγες εβδομάδες, τον ρωτά πώς λένε το καλημέρα στα αλβανικά. Ο Αλμπέρτο απαντά με σπαστά ελληνικά: «Δεν ξέρω κύριε, δε λέμε». Ο δάσκαλος γελάει και σχολιάζει: «Καλά, ρε Αλμπέρτο, δε λέτε καλημέρα στην Αλβανία;». Ο Αλμπέρτο κοκκινίζει και τα υπόλοιπα παιδιά γελάνε με το αστείο του δασκάλου. Την επόμενη μέρα ο δάσκαλος ανακαλύπτει ότι το παιδί δεν είχε καταλάβει τη λέξη «καλημέρα» στα ελληνικά.

Σε αυτό το παράδειγμα βλέπουμε πως παρόλο που το παιχνίδι φαίνεται να έχει ενδιαφέρον και να κερδίζει το ενδιαφέρον των παιδιών, οι παιδαγωγικοί στόχοι όχι μόνο δεν επιτυγχάνονται αλλά τα δύο παιδιά βρίσκονται σε δυσκολότερη θέση από αυτήν που ήταν πριν. Ας δούμε, όμως, στο πλαίσιο του αναστοχασμού, που αναφέραμε προηγουμένως, τι ακριβώς συνέβη: Ο Βασίλης δεν είχε ποτέ ξαναμιλήσει στην τάξη για το ότι η μαμά του είναι από τις Φιλιππίνες, προφανώς γιατί, συνειδητά ή ασυνείδητα, συνέδεε τη φιλιππινέζικη καταγωγή με μία συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα και επαγγελματική θέση. Με την ευκαιρία της δραστηριότητας, εμπιστεύεται την προσωπική του ταυτότητα στους συμμαθητές του και στο δάσκαλο. Ο δάσκαλος όμως θα εκφράσει το κοινωνικό στερεότυπο με βάση το οποίο οι Φιλιππινέζες είναι νταντάδες και όχι μητέρες, υποτιμώντας, χωρίς να το θέλει, τη μητέρα του Βασίλη και βέβαια τον ίδιο το Βασίλη.

Ο Αλμπέρτο είχε ακόμα χειρότερη μοίρα σε αυτή τη δραστηριότητα. Αν και ο μουσικός εκπαιδευτικός ακολούθησε κατά γράμμα τη δραστηριότητα, με στόχο την ενίσχυση της ταυτότητας και της αυτοεκτίμησης των αλλοδαπών μαθητών και μαθητριών και την αποδοχή τους από την υπόλοιπη ομάδα, το αποτέλεσμα ήταν ακριβώς το αντίθετο. Το παιδί αισθάνεται αμηχανία που δεν καταλαβαίνει τη λέξη «καλημέρα» στα ελληνικά και λέει «Δε λέμε, κύριε», προκειμένου να καλύψει το γνωστικό κενό του στην ελληνική γλώσσα. Κατόπιν ντροπιάζεται μπροστά στους συμμαθητές του από το δάσκαλο, ο οποίος - και πάλι εν αγνοία του - του επιτίθεται: «Μα καλά, ρε Αλμπέρτο, δε λέτε καλημέρα στην Αλβανία;». Με αυτό τον τρόπο ο μουσικός εκπαιδευτικός υποτιμά τη μητρική γλώσσα του παιδιού σαν μία γλώσσα που δεν εκπληρώνει βασικές επικοινωνιακές και κοινωνικές λειτουργίες, γεγονός που έχει αποτέλεσμα να υποτιμάται η ιδιαίτερη εθνική και γλωσσική ταυτότητα του παιδιού, δηλαδή το ίδιο το παιδί. Η υποτίμηση αυτή καθιστά δυσκολότερη την ισότιμη προσέγγιση των άλλων παιδιών με τον «ξένο» Αλμπέρτο.

Συνοψίζοντας, για να μπορέσει ο/η μουσικός παιδαγωγός να επιτύχει τους στόχους του προγράμματος, δεν αρκεί μόνο η επιθυμία για την επίτευξη αυτών των στόχων και η διάθεσή του/της να δοκιμάσει νέα εργαλεία όπως αυτά που προτείνονται στο προηγούμενο κεφάλαιο. Θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται τον οποιονδήποτε «άλλον» ως ένα ξεχωριστό και ιδιαίτερο υποκείμενο το οποίο θα θέλει να συναντήσει και να γνωρίσει μέσα από την περιπέτεια της δημιουργίας και βέβαια να είναι σε θέση να αναστοχάζεται σχετικά με την εκπαιδευτική του πρακτική τόσο σε θέματα δομής και μεθόδου όσο και σε δυσκολότερα, όπως αυτά που αφορούν εσωτερικές διεργασίες του ίδιου ή της ίδιας.

Κεφάλαιο 4: Ηθική Ηγεσία

Ηθική Ηγεσία

Κάθε ηγέτης, ανεξάρτητα από το χώρο εργασίας στον οποίο εργάζεται, καλείται να ασκήσει κάποιου είδους εξουσία. Από τη στιγμή δηλαδή που ένα άτομο βρίσκεται σε θέση ηγεσίας, βρίσκεται ταυτόχρονα σε θέση ισχύος απέναντι σε κάποιους άλλους. Σε οποιαδήποτε λοιπόν περίπτωση, αυτή η άσκηση εξουσίας πρέπει να διακατέχεται από σαφείς κανόνες και νόμους οι οποίοι να προστατεύουν τόσο τους επωφελούμενους από αυτή την ηγεσία όσο και τον ίδιο τον ηγέτη.

Ειδικά στην εκπαίδευση, όπου οι επωφελούμενοι είναι παιδιά και νέοι, η Πολιτική Προστασίας των παιδιών αποτελεί τη βάση οποιασδήποτε σχέσης μεταξύ των μελών ενός εκπαιδευτικού οργανισμού. Ένα σημαντικό μέρος της Πολιτικής Προστασίας των παιδιών αποτελεί ο Κώδικας Δεοντολογίας, τον οποίον μελετούν, αποδέχονται και υπογράφουν όλα τα εμπλεκόμενα με παιδιά και νέους άτομα όπως είναι οι εκπαιδευτικοί, οι διοικητικοί υπάλληλοι, το βοηθητικό προσωπικό κ.α..

Σε αυτό το κεφάλαιο παραθέτουμε ενδεικτικά έναν τέτοιο κώδικα τον οποίο καλούνται να διαβάσουν και να υπογράψουν όλοι οι ενήλικες σε έναν φορέα όπως το Sistema Cyprus και το El Sistema Greece.

Κώδικας Δεοντολογίας

Καταλήγοντας, η αποδοχή του Κώδικα Δεοντολογίας δεν αποτελεί μία τυπική διαδικασία αλλά την ηθική βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθεί στη συνέχεια οποιασδήποτε εκπαιδευτική πρακτική.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Τα ακόλουθα όρια και κανόνες ισχύουν και είναι δεσμευτικά για όλους τους διευθυντές, τους διαχειριστές, τους συμβούλους, το μόνιμο προσωπικό, τους εργολάβους, ανάδοχους έργου, εξωτερικούς συνεργάτες και εθελοντές και υπαγορεύουν το καθήκον τους να μη αγνοούν ποτέ ή να παραλείπουν να αναφέρουν οποιαδήποτε ανησυχία, βεβαιότητα ή υποψία παραβίασης της Πολιτικής Προστασίας των παιδιών.

Ο υπογράφων/ η υπογράφουσα:

- Αντιμετωπίζει κάθε παιδί και νέο άτομο με σεβασμό ως ίσο, χωρίς διακρίσεις, ρατσιστική ή ξενοφοβική συμπεριφορά. Κάθε προσέγγιση γίνεται με θετική και φιλική συμπεριφορά, χωρίς βίαιους τρόπους και με σεβασμό στην προσωπική και πολιτιστική ταυτότητα κάθε ατόμου.

- Σέβεται το δικαίωμα των παιδιών και των νέων στο να ακούγεται η γνώμη τους και στη συμμετοχή τους στις διαδικασίες και τις αποφάσεις που τους αφορούν. Τα παιδιά και οι νέοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται, να ενθαρρύνονται και να εξουσιοδοτούνται ώστε να διεκδικούν, να υλοποιούν και να διασφαλίζουν τα δικαιώματά τους.
- Δείχνει σεβασμό στις αρχές της εμπιστοσύνης, της εχεμύθειας και της προστασίας προσωπικών δεδομένων. Σε συνδυασμό με αυτές τις αρχές, ακολουθείται μια ασφαλής διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων εμπλεκόμενων επαγγελματιών, κάθε ενδιαφερόμενου και κάθε φορέα. Σημειώνεται ότι οποιαδήποτε πληροφορία, δεδομένο ή φωτογραφία που αφορά την προσωπικότητα και την ιστορία του δικαιούχου θα δημοσιεύεται μόνο με δική του ρητή άδεια και με την προϋπόθεση ότι δεν τον εκθέτει σε κανέναν κίνδυνο ή κίνδυνο στιγματισμού.

- Απαγορεύεται:
 - Η ανάπτυξη προσωπικών σχέσεων μεταξύ ενός μέλους του προσωπικού (αμειβόμενου και μη) και ενός δικαιούχου που είναι χρήστης των υπηρεσιών του φορέα.
 - Η μετάδοση των προσωπικών στοιχείων επικοινωνίας οποιουδήποτε χρήστη των υπηρεσιών, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί προηγουμένως με τον αρμόδιο να παράσχει τη σχετική άδεια.
 - Η χρήση καταχρηστικής και υβριστικής γλώσσας, η χρήση τιμωρίας, η καταχρηστική και προσβλητική συμπεριφορά.
 - Η ασεβής συμπεριφορά όπως για παράδειγμα η χρήση ασεβούς λεξιλογίου ή οι κακοί τρόποι προς οποιονδήποτε καθώς και η εργασία υπό την επήρεια ναρκωτικών ή αλκοόλ. Υπενθυμίζεται ότι το προσωπικό (αμειβόμενο και μη) πρέπει να συμπεριφέρονται με σεμνότητα και αξιοπρέπεια και να λειτουργούν ως πρότυπα συμπεριφοράς για τα παιδιά και τους νέους.
 - Η παρακολούθηση, δημοσίευση, παραγωγή ή προβολή πορνογραφικού υλικού στα παιδιά οποιαδήποτε στιγμή, εντός ή εκτός εργασίας.

Ειδικά όσον αφορά τα παιδιά, πρέπει να διασφαλιστεί ότι:

- Ποτέ δεν χρησιμοποιείται ένα παιδί ως διερμηνέας σε διαδικασίες που απαιτούν ωριμότητα και ευθύνη όπως μία προσωπική συνέντευξη, η λήψη του ιστορικού ενός ατόμου.
- Ποτέ δεν θωπεύονται, κρατούνται, αγκαλιάζονται, φιλιούνται ή αγγίζονται με ακατάλληλο τρόπο τα παιδιά, λαμβάνοντας υπόψη τι θεωρεί το ίδιο το παιδί ακατάλληλο με βάση το πολιτιστικό, εθνολογικό, θρησκευτικό του υπόβαθρο και το φύλο του.
- Ποτέ δεν πραγματοποιείται καμία συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς που λειτουργούν με οποιοδήποτε τρόπο ενάντια στο συμφέρον του παιδιού.
- Ποτέ δεν συνάπτεται καμίας μορφής σεξουαλική σχέση με άτομο κάτω των 18 ετών. Ποτέ δεν αγγίζονται παιδιά με ακατάλληλο τρόπο, δεν χρησιμοποιείται άσεμνη γλώσσα, και δεν γίνονται άσεμνες προτάσεις σε αυτά. Ποτέ κανείς δεν προκαλεί, παρενοχλεί και να υποτιμά ένα παιδί ή δείχνει ασέβεια για τις πολιτιστικές του πρακτικές και παραδόσεις. Ποτέ κανείς δεν συμπεριφέρεται με τρόπο που έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εμπιστοσύνη, την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση του παιδιού.
- Ποτέ κανένα παιδί δεν αξιοποιείται και δεν χρησιμοποιείται για εργασία ούτε καν μέσω οικιακής εργασίας.
- Δεν δημοσιεύονται ποτέ ιστορίες ή εικόνες που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο το παιδί, την οικογένειά του ή την κοινότητα στην οποία ζει.

- Ποτέ δεν δίνονται χρήματα άμεσα στα παιδιά και κανείς δεν ενθαρρύνεται να δίνει χρήματα σε παιδιά, ιδίως σε εκείνα που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις όπως τα θύματα εκμετάλλευσης, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και τα παιδιά που ζουν στο δρόμο.

- Ποτέ καμία πληροφορία ή εικόνα των παιδιών δεν χρησιμοποιείται χωρίς γραπτή άδεια από τους γονείς ή τους κηδεμόνες τους και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η βούληση και η γνώμη των παιδιών. Δεν πρέπει να επιβάλλεται καμία δημόσια έκθεση σε παιδιά. Οποιαδήποτε πληροφορία ή φωτογραφία σχετικά με την προσωπική ιστορία των παιδιών δεν θα πρέπει να τα εκθέτει σε κίνδυνο ή σε ενδεχόμενο στιγματισμό.

- Υπενθυμίζεται επίσης ότι κάθε μέλος του προσωπικού (αμειβόμενο και μη) δεσμεύεται επιπρόσθετα από τις αρχές και τον κώδικα δεοντολογίας του επαγγελματικού του κλάδου, όπως αυτός έχει επισήμως και νομίμως εγκριθεί από το εκάστοτε επαγγελματικό σωματείο, βάσει της κείμενης Ελληνικής/Κυπριακής νομοθεσίας.
- Σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να κάνει σχετική αναφορά και συζήτηση με τον αρμόδιο για ζητήματα της Πολιτικής Προστασίας υπάλληλο του φορέα.

Δηλώνω ότι έχω διαβάσει και κατανοήσει τον παρόντα Κώδικα Δεοντολογίας και δεσμεύομαι να εργαστώ σύμφωνα με αυτόν. Γνωρίζω ότι η παραβίαση του Κώδικα ενδέχεται να οδηγήσει σε τερματισμό της συνεργασίας μου με το φορέα και σε περαιτέρω πειθαρχικές ή δικαστικές διαδικασίες.

Ο υπογράφων / Η υπογράφουσα

Ημερομηνία

Music for Active Citizenship: a Young Music Mentors Programme (MAC)

2021-1-CY02-KA210-YOU000027487

Αυτό το έργο έχει χρηματοδοτηθεί με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
Η δημοσίευση αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη
για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union